Hind 5 ſenti.

8 lehekülge.

Tallinna Teataja

Toimetus ja talitus:
Tallinn, Wene tän. 11a. — Telefon 428-29.
Tegewtoimetaja korteri telefon 433-55. — Kontor awatud äripäewiti kella 9—17. — Toimetuſe kõnetunnid kella 11 13.

Kuulutuste hinnad:
Kuulutusküljel 5 ſnt. mm
Eſiküljel . . 10 „ „
Tekstis . . 12 „ „

Tellimishinnad:
1 kuu . . . . 25 ſenti
3 kuud . . . . 65 „
6 „ . . . . 120 „
12 „ . . . . 225 „

Majanduspoliitiline nädalaleht.

Ilmub igal laupäewal.

Nr. 32. (49) Laupäewal, 8. augustil 1931. 2. aastakäik.

TARTU NÄITUS

peetakse 4.—7. sept.

Kavas üle mitme aasta kõik osakonnad.

ERIOSAKS LOOMAD

Ulesandmisi võtavad vastu:

1. Näituse büroo, Tartu Maavalitsus (Promenaadi 2), tuba 17, telef. 101.
2. Hobuste ja veiste tõuseltsid.
3. Kõik Tartumaa jaoskonna agronoomid.
4. Ü. P. Ü. „Põllumeeste Keskkassa“ kontoris, Tartus, Veski tän. 35.

Igasuguseid teateid saab näituse büroost.

Näituse ajal korraldatakse Tartus „EESTI NÄDAL“

Põllumehed, tööſturid, käſitöölised, perenaised!

Esinege 55. Eesti juubelinäitusel.

Eesti Põllumeeste Selts Tartus.

Kongress töötab tulla osawõtult erakorraline.

Töösturid liikwel.

Soome esindajad tulewad meid waatama.

Tähtsaid küsimusi kaalumisel.

5. ſkp. õhtul peeti Tallinnas Jahimeeste klubis üleriikliku keſk-, ja wäiketööstur-meiſtrite ühingute keſkkoonduſe erakorraliſt peakoosolekut. Koos oli 63 töösturite organiſatſioonide ſaadikut. Koosolekut juhatas hra M. Andreeſen. Peakoosolek oli kokku kutſutud peamiſelt käesolewa aasta ſügiſel kawatſetatawa töösturite üleriikliku kongresſiga ſeotud küſimuste otſustamiſeks.

Meie keſk-, wäike- ja käſitöösturitel on palju mureſid: neile ei taheta anda iſeſeiswat kutſeeſitust käſitöökoja näol, mida juba aastaid nõutakſe ning mille järgi tungiw wajadus on, neile ſurutakſe peale eluwööraid ning meie oludele mitte wastawaid ſeaduſi, mis meie keſk-, wäike- ja käſitööstuſe huwidele otſe wastu käiwad, neilt tahetakſe ainult wõtta, kuna käſitöö eeſt hoolitſemiſt pea ſugugi ei nähta. Nii on end. gildede waradega. Need on ſuuremalt oſalt kogutud käſitööstuſe edendamiſe ſihiga endiste käſitöösturite-tſunftimeiſtrite poolt, ning loomulikult peaks kuuluma nende järeltulijaile, meie käſitöösturitele, ning antama nende tulewaſele kutſeeſituſele — Käſitöökojale — kaſutamiſeks ſamadeks otstarbeteks, milleks nad kogutud olid, kuid tegelikult tahetakſe aga neid anda aſutustele, kelledel käſitööga midagi ühiſt pole olnud ega ole ka praegu. Meil on käſitööstureid — keſk-, wäike- ja käſitööstuſe ettewõtjaid, kes iſeſeiswalt ſellel alal tegutſewad umbes 30.000. Ainult wäike oſa neiſt, umbes 2000, kuuluwad Kaubandus-Tööstuskoja alla ja makſawad ſelle heaks makſe, kuid kaugelt rõhuw enamus neiſt on ſelleſt aſutuſeſt eemale jäänud, leides, et ſee koda neid ei rahulda ja nende huwiſid ei kaitſe. Suurem oſa käſitööstureid, umbes 28.000, kes töötawad ükſinda, ühe abiliſega wõi kahe õpilaſega, Kaubandus-Tööstukoja alla üldſe ei kuulu ning neil puudub kutſeeſindus täiesti. See tähendab aga ka, et neil pole mingit wõimaluſt oma huwide kaitsmiſeks. Sellepäraſt on keſk-, wäike- ja käſitööstuſe kutſeeſituſe ellukutſumiſe nõue õigustatud.

Peakoosolekule kutſutud rkl. hra dr. J. Wilms informeeris riigikogu tegewuſeſt, mis puutub käſitöösturite ellu, peamiſelt käitiswanemate ja 8-tunniliſe tööpäewa ſeaduste wastuwõtmiſe käiguſt, ſamuti end. gildede warade korraldamiſe ja Käſitöökoja ſeaduseelnõude ſeiſukorradeſt.

Peakoosolek kinitas kongresſi kawa ja eelarwe.

üleriiklik keſk-, wäike- ja käſitöösturite kongreſs peetakſe Tallinnas „Estonia“ ſiniſes ſaalis 27. ja 28. ſeptembril ſ. a. Kongresſi pidulik awamine 27. ſeptembril kell 10.30.

Päewakorras on ettenähtud eſimeſel päewal: 1. Kongresſi awamine ja terwituſed. 2. Juhatuſe, ſekretariaadi ja komisjonide walimiſed. 3. Aruanded kohtadelt. 4. ülewaade keſkkoonduſe tegewuſeſt. 5. Informatſioon päraſt wiimaſt kongresſi makſmapandud ſotſiaalſeaduste, nagu: meiſtrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste, käitiswanemate, 8-tunniliſe tööpäewa, öötöökeelu ja teiste ſeaduste kohta. 6. Käſitööstuſe ſeiſukord Eestis. 7. Käſitööstuſe ſeiſukord wälismail. 8. Organiſeerimiſe küſimus. — Teiſel päewal: 9. Käſitöökoja ſeadus (keſk-, wäike- ja käſitööstuſe kutſeeſituſe ſeadus). 10. Töösturite häälekandja küſimus. 11. End. gildede waranduste küſimus. 12. Krediidi küſimus. 13. Makſustamiſe küſimus. 14. Kongresſil algatatud küſimuſed. 15. Eſitatud reſolutſioonide wastuwõtmine.

Kongresſiſt kutſutakſe oſa wõtma oma eſindajate kaudu kõik keſk-, wäike- ja käſitöösturid waatamata ſellele, kas nad kuuluwad töösturite organiſatſioonidesſe wõi mitte.

Organiſatſioonide poolt walitakſe eſindajaid-ſaadikuid iga wiie (5) liikme pealt üks eſindaja. Kui liikmete arw alla wiie, walitakſe ka üks eſindaja. Organiſatſioonid, kelle hulka kuuluwad ka ſuurtöösturid, waliwad eſindajaiks ainult keſk-, wäike- ja käſitööstureid. Walitud eſindajad-ſaadikud warustatakſe wastawate wolitustega.

Organiſeerimata töösturid, ſ. o. kes ei kuulu töösturite organiſatſioonidesſe, korraldawad ſaadikute walimiſeks koosolekud, kus waliwad oma eſindajad § 2 ettenähtud määral. Walitud eſindajad-ſaadikud warustatakſe koosoleku protokolliga wõi ärakirjaga ſelleſt, mis wolituste aſet täidawad.

Organiſeerimata töösturid kohtadelt, kus töösturite koosolekut pole wõimalik kokkukutſuda, wõiwad kongresſiſt ſaadikuna oſa wõtma ilmuda walla- wõi alewiwalitſuſe wõi politſei poolt antud tunnistuſega, mis tõendab, et teatud raioonis mingiſuguſel põhjuſel wõimatu oli töösturite koosolekut kokku kutſuda ja et tunnistuſe omanik on tõesti tööstur. Need tunnistuſed täidawad ſiis ühtlaſi ka wolituste aſet.

Kongresſiſt wõiwad oſa wõtta tehnika ja tööstuſe kutſehariduſe edendamiſe ſeltſid ja tööstuſe ning tehnika õpeaſutuſed, iga ſeltſi wõi aſutuſe kohta üks eſindaja-ſaadik.

Pealtkuulajatena wõiwad kongresſiſt oſa wõtta kõik asjaſt huwitatud töösturid.

Kongresſi kulude katteks makſab iga ſaadik kaks (2) krooni.

Kõikſuguſeid teateid kongresſi üle wõib ſaada kirjalikult üleriikliku keſk- ja wäiketööstur-meiſtrite ühingute keſkkoonduſe juhatuſelt — Tallinn, Pikk tän. 42, ja ſuuſõnalikult: 1) keſkkoonduſe nõukogu eſimehelt — Tallinn, Wabriku t. 8d, telef. (2)32-06, 2) keſkkoonduſe nõukogu abieſimehelt — Tallinn, Rataskaewu 14—4, telef. 430-54 ja 3) keſkkoonduſe juhatuſe eſimehelt — Tallinn, Wana Kalamaja 7—3.

Kongresſi büroo awatakſe „Estonias“ 27. ſeptembril kell 8 hom.

Kongresſile walitakſe aupreſiidium härradeſt riigikogueſimeheſt, riigiwanemaſt, haridus- ja ſotſiaalminiſtriſt j. t.

Kongresſiſt kutſutakſe auwöörastena oſawõtma ka wennasrahwa Soome töösturite eſindajad.

Kongresſi eſimeſe päewa õhtul, päraſt päewakorra lõppu, korraldatakſe ühine kooswiibimine.

Päraſt kongresſi lõppu, 29. ſeptembril, korraldatakſe ringkäike Tallinna tööstustesſe, nendega tutwunemiſe eesmärgiga.

Loodetakſe kongresſile ſõitjaile ſaada 50% ſõiduhinna alanduſt raudteel, misſuguſe palwega pööratakſe hra teedeminiſtri poole.

Wäljaspool Tallinnat kongresſile ſõitjaile tullakſe wastu ka korterite ſaamiſes, wõimaldades neile ſeda Tallinna töösturite juures.

Kongresſi kulude katteks otſustati toetuſt paluda hr. hr. riigiwanemalt ja haridus- ja ſotſiaalminiſtrilt.

Peakoosolekul puudutati ka meiſtrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste ſeaduſt. Kaubandus-Tööstuskoja algatuſel 16. aprillil ſ.a. Börſi wäikeſes ſaalis korraldatud töösturite koosolekul wastu wõetud otſuſe järgi pidi tööoskuſe katſetamiſe komisjonidesſe asjatundjaid kutſutama wastawate alade kutſeühingute kaudu. Wiimaſed oleks ſiis asjatundjaid määranud oma liigete hulgaſt.

Otſustati üksmeelſelt kaubandus-tööstuskoja tegewiis hukka mõiſta ning ſelle protestiks kutſeühingute liikmeil-tööstureil kaubandus-tööstuskoja kutſetel kutſeoskuſe katſetamiſe komisjonideſt mitte oſa wõtta.

Tamme-, kase- ja mahagonipuust

mööbleid,

mitmes valikus polstermööbleid soowitab

J. KALLO mööbliäri

Asub nüüd S. Karja 18. Tel. 25-07.
Tallinn.

Hinnad mõõdukad, maksutingim. soodsad.

Restoran SALONG-AED

Weizenbergi 13. Kõnetraat 305-26.

Lõunad kella 1—6, à la carte igal ajal.

Muusika kella 6—12.30 öösel.

Parimad kodu- ja välismaa veinid, liköörid, konjakid jne.

Igal laupäeval ja pühapäeval SUUR KABAREE parimate näitlejate kaastegevusel.

Juhatus.

Palju makſab maailmale majanduſe kriis?

Praegu walitſew ülemaailmline majanduslik kriis oſutub kataſtroofiks, milliſt ei ole waremalt ajaloos nähtud. Kuigi maailmaſõja aineliſed kulud arwuliſelt olid weelgi ſuuremad, olt ſõja mõju ſiiski rohkem lokaliſeeritud ning ei ulatanud niiwõrd kaugele kui praegune kriis.

Kriiſi ajajärgu wiimaſel ajal on elu roopaſt wälja jooksnud. Lugematu arw perekondi on waeſuſesſe langenud, iga päew jääb makſujõuetuks kaupmehi, tööſtureid ja talupidajaid ja ſeda mitte ainult meie juures, waid juſt ſuuremal määral wälismaades. Noored inimeſed wõrſuwad, kuid neil puudub töö. Selliſeid maailmakriiſi mõjutuſi ſamuti kui kriiſi politiliſi ja kultuuriliſi tulemuſi ei wõi ſtatiſtiliſelt arwutada. Kui aga on teada kriiſi täpne keſtwus, oſutub wõimalikuks umbkaudu arwutada maailma kriiſi otſekoheſeid materjaalſeid tulemuſi.

Praegune kriis on aegamööda arenenud maailmakriiſiks. 1929 a. alguſel oli ſeiſukord pinew Sakſamaal, Poolas, Soomes, Auſtraalias ja Braſiilias, kuid maailmamajanduſe ſeiſukohaſt waadatuna, oli neil nähetel waid kohaline ilme. Teiſel poolaaſtal tuli pööre Ameerika Ühendriiges, Argentiinas, Kaanadas ja Itaalias. Seiſukord halwenes Inglismaal, Tſhehho-Slowakkias, Belgias, Auſtrias, Jaapanis, Lõuna-Aafrikas. 1930 a. lewis kriis juba iſegi Hollandi ja Schweitſi. Tol ajal, wõib olla, oli kriis juba lewinud ülemaailmliſelt, olgugi, et üksikud maad, nagu Prantſusmaa ja Skandinaawia riigid, weel ſelleſt puutumata olid jäänud.

Kui wõtta ülemaailmliſe kriiſi alguſeks oktoobrikuu 1929 a., ſiis jõuame kriiſi kulude ſuhtes „Berl. Tageblatt'i" järele allpool toodud arwudeni, mille juures on ſilmas peetud hindu, mis walitſeſid enne kriiſi alguſt mitmetes maades.

Kriiſi materjaalſed kahjud wõib wäljaarweſtada tööſtusmaade ſuhtes toodangu wähenemiſe aluſel. Agraarmaade kohta annab näpunäiteid wäljaweoproduktide arwuline wähenemine. Arwutamiſe meetodid on mõlemil juhuſtel mitmeſuguſed, ſeſt tööſtuslik toodang kahaneb otſekoheſelt kriiſi mõjutuſel, põllumajandus aga kannatab eeſkätt hindade kõikumiſe all. Iga üksiku maa kohta tuleb wäljaarwata tulud ja kaotuſed, mis tekiwad hindade kõikumiſeſt ſelle maa ſiſſe- ja wäljaweokaupade ſuhtes. Maailmakriiſi tulemuſte hindamiſel kompenſeeruwad need arwud — lõpptulemuſena jääb püſima tööſtusliku toodangu puudujääk, milles õieti peegeldub rahwaſte waeſuſtamine. Tööſtusliku toodangu puudujääki on waja arwutada kaubanduſe, liiklemiſe jne. tagaſimineku aluſel.

Tööſtusliku toodangu tagaſimineku arwutamiſel wõib kaſutada kaht meetodi: tootmisſtatiſtikale tugenedes wõi tööta tööliſte arwu põhjal. Mõlemate arwude wahel ei ole ſuurt erinewuſt.

Oktoobriſt 1929 a. kuni jaan. 1931, ſ. t. 15 kuu kohta alanes tööſtuſe toodang: Sakſamaal 18%, Inglismaal 10%, Am. Ühendriiges 20%.

Aaſtaſe tööſtusliku toodangu nettowäärtus oli enne kriiſi: Sakſamaal umbes 36 miljardi kr., Inglismaal umbes 27 miljardi kr., Ühendriiges umbes 99 miljardi kr.

Tööſtusliku toodangu puudujääk (arweſtades 25% liſanduſega kaubanduſe ja liiklemiſe kahjude arwel) oleks ſiis kriiſi esimeſe 15 kuu jooksul järgmine: Sakſamaal umbes 9,9 miljardi krooni, Inglismaal 4,5 miljardi kr., Ühendriiges umbes 29,5 miljardi kr. (Hindadega 1928/1929.)

Käesolewa aaſta puudujääk kujuneb weelgi ſuuremaks. „Inſtitut für Konjunkturforſchung" on aprilliks 1931 a. awaldanud järgmiſe tabeli, milleſt nähtub tööſtusliku toodangu tagaſiminek üksikutes riikides.

Sakſamaa . . .	32%
Poola	32%
Kanada . . .	30%
Ühendriigid . .	29%
Inglismaa . .	26%
Soome	23%
Rootſi	21%
Prantſusmaa . .	9%

Kui ülaltoodud arwuſid wõtta terwe 1931 a. kohta, ſiis kahaneb Sakſamaa ſiſſetulek umbes. 14 miljardi kr., Inglismaa umbes 9 miljardi kr. ja Ühendr. umb. 32 miljardi kr. wõrra.

Sakſamaal on wiimaſtel kuudel tootmine piſut paranenud, ſeetõttu on wõimalik, et ülaltoodud arw umbes 1,5—2 miljardi kr. wõrra wäheneb. Kuid Inglismaa puudujääk muutub weelgi ſuuremaks. 1931 a. lõpuni oſutub kolme mainitud tööſtusſuurriigi kahju tootmiſe kokkutõmbamiſe tõttu umbes 100 miljardiks krooniks.

Wõrreldes ſelle pööraſe arwuga, ei paista teiſte riikide kahjud eriliſelt ſilma, kuid ka ſiin wõib arweſtada paljude miljardidega. Arwatawaſti oſutuwad Euroopa-Ameerika kultuurringi kuuluwate riikide kahjud 1931 a. lõpuni mitte wähem kui 135 miljardiks krooniks.

Need arwud on nettokahjud, mis ei ſiſalda topeltlugemiſt ega wäärtuſte wale aſendamiſt. Need kahjud jagunewad üksikutele rahwakihtidele ſel kujul, et tööliſed kaotawad oma teenistuſe, wõi tööl olewate inimeſte palkaſid kärbitakſe. Oſa kahjudeſt langeb iſeſeiſwatele tootjatele wähemſaadud tulude näol, ſamuti jääwad kapitaliſtid ilma oma diwidendideſt jne.

Paljudel lugejatel on wiſt raske ſüweneda ülaltoodud arwudeſſe. Ettekujutus neiſt ſummadeſt wõiks muutuda weidi ſelgemaks kui teame, et 135 miljardi krooni ületawad enam kui kolmekordſelt terwe maailma kullatagawara ja rohkem kui pooleteiſekordſelt terwe maailma raharingwoolu!

Nagu öeldud, ei ole maailm waremalt näinud ſelliſt majanduskataſtroofi. Maailma majandusſüſteem on tekkinud raskuſte wältimiſel oſutunud jõuetuks. Küſitakſe, kas kriis on tekkinud üksikute tootmisharude ülekapatſiteediſt wõi ſelleſt, et maailma kullatagawarad on kuhjunud Prantſuſe ja Ameerika pankadesſe, jättes rahahätta teiſed maad, wõi on ſüüdi Verſailles'i ſundleping ning ſellega tekkinud rahwuswaheliſed wõlakohuſtuſed. Aga ſüüdi wõiwat olla ka põhjalikult muutunud rahwuswaheline tööjaotus, mis tulewikus küſitawaks wõib teha ſuurte tööſtusriikide ſäilimiſe.

Ent ſamal ajal kui kriiſi uuritakſe ja ſelle tekkimiſe põhjuſte üle waieldakſe, oſutuwad tulemuſed ikka raskemateks. On lõpuks jõutud aruſaamiſele, et moodſas elus ei ſaa riigid iſoleeruda, iſtugu nad nii kõrgete kullahunikute otſas kui tahes. President Hoover on esimeſe aſmmu aſtunud mailmakriiſi lahendamiſeks. Kuid tema wõim ei näi ſiiski olewat niiwõrd ſuur, et ſee ſuudaks läbiwiia oma kawatſuſi täiel määral. Wiſt tuleb maailmal läbiteha weelgi raskemaid kannatuſi enne kui rahwad leiawad ühiſe keele. **N.**

Rahwuswaheliſed truſtid ja kartellid.

Majanduslik elu on päraſt maailmaſõda ſaanud mitmeſuguſte uuenduſte ja katſete alaks. Tehakſe uuſi ſuuri majandusliku elu ümberkorraldamiſe katſeid, kuulutatakſe uuſi majanduspoliitiliſi põhimõtteid. Kõik ſarnaſed katſed mõjuwad aga üksikute kodanikkude elu-olu peale ja mitte ſugugi ſoodſalt. Wana majanduselu ſeadus, et majanduspoliitika ülesanne ehk otſtarbe on muretſeda kodanikkudele nende tarbeid nii odawaſti kui wõimalik, on ammugi juba kõrwale jäetud. Poliitiliſtel piiridel on igaſuguſte truſtide, kartellide ja tollide tõttu ſuur majanduslik tähtſus ja need ſunniwad kodanikke makſma igaſuguſtele poliitiliſtele huwiringkondadele makſe nii laialt nagu ſeda waremalt wõimatuks peeti.

Üheks nähtuſeks, kuidas majandus püüab end poliitiliſteſt ahelateſt wabaſtada, on rahwuswaheliſed truſtid, kartellid ja ühingud.

Paljud äri ja tööſtuſe harud on jõudnud täielikult ſuurte rahwuswaheliſte truſtide ja kartellide kätte.

Mitmed majandusteadlaſed leiawad ſelle majandusliku nähtuſe otſtarbekohaſe olewat, ſeſt ſuured ühingud wõiwad tööſtuſt ratſionaliſeerida, toodangut korraldada nõudmiſte kohaſelt, wältida ebaproduktiiwſeid kuluſid ja aſjatut wõiſtluſt ning kõige ſelle tagajärjel kaupa odawamalt tarwitajatele kättemuretſeda. Arwati iſegi, et kriiſi ajal wõiwad ſuurühingud ja truſtid kiireſti kohaneda olukorraga ja ärahoida kriiſiaja raskuſed.

Tegelik elu on näidanud aga waſtupidiſt. Kõigi rahwuswaheliſte truſtide ja kartellide liikmete wahel on turud ära jaotatud. Iga liige ſaab oma piirkonnas monopoli õiguſed, mida rahwusliſtes piirides (riikides) kaitstakſe iſegi tollidega, ja nii on truſti oſanikkudel wõimalik tarwitajatelt wõtta wõimalikult kõrget hinda. Tagajärjeks on, et igaſuguſed monopolid, truſtid ja kartellid tõſtawad kauba hindaſid ning ſageli wäheneb kauba headus. Samuti ei ole truſtid ega kartellid ſuutnud reguleerida toodangut ega ärahoida ületoodangut.

Tallinna kiri.

Käesolevat aega kutsume meie hapukurgi ajaks, kuna soomlased, kes mainitud toiduainet peavad absoluutseks venestumise tunnuseks, on suvise kuuma ristinud „mätakuuks". Sel ajal andestatakse lehtedele kahepealised vasikad, kohutavate meremadude ilmumised Saaremaa randa ja kõik teised sellised Münchauseni jutud, mis on suleotsast suure hädaga välja imetud. Et aga ka teistele sulemeestele võib inimlikke eksitusi sattuda, seda võisime lugeda ühe lehe kuulutusest, kus palutakse kõiki kodanikke teatada kellegi J. O. elukoht, kes teadmata kuhu kadunud. Mainitud noormees on sündinud — 1813. a! Tõepärast, meil sammutakse ilma G. B. S. (tähendab suurt naljahammast G. B. Shaw't) õpetusteta tagasi Metusalema juure! 120 a. mehikese surmas kahtlemine on suurim optimism. Võib olla, lööb mainitud J. O. lõbusalt kepsu noil troopikamail, kus peale elevantide veel teisedki vähese peaajuga olevused saavutavad sajanditesse ulatava vanaduse. Võib ka olla, et mainitud riigikodanik on maapealses maailmas avanud esmakordselt oma silmad 1873, 1893 või koguni 1913. a. ning naerab parajasti habemesse oma kõrge vanaduse üle. (eriti viimasel juhul!)

See on nagu hobuse suhu vaatamine: kunagi ei saa õiget vanadust kätte! Muide: meile tahetakse hakkata importeerima — hobuseliha. Hästi soolatult ja vürtsitatult. Olevat Põhja-Ameerika konide esmajärguline liha. (Vast cowboyde lemmikhobused!) Mis meie selle sõjaaegse kõhurikkujaga peaksime tegema, on suur küsimusmärk. Oma sigade liha jääb suurtest poliitilistest aktsioonidest hoolimata kodumaa turule. Soomlased ei osta Eesti sigu, vaid seatoidust valmistatud pirtu. Pidulikel koosviibimistel tõendatakse, et meid ühendab soomlastega kraadide järele kõva sild. Aga mõnikord need kraadid ületavad keemispunkti . . .

Vennad kisuvad ja lepivad jälle! Perekonnariiud — isegi lahutused — on nüüdsel ajal harilikuim asi maailmas. Soomlane tahab juua — las juua. Kanged mehed on nad ikka. Näib, et osal meie pagaritest on hõimukangust suurel määral. Ei neid hirmuta maine ega taevane vägi — kui viimase all ei mõisteta sinilaotuses tiirlevaid lennukeid, mis ainsama liikumisabinõuna pääseksid pagarite vallihaudadega ja tabalukkudega varustatud lossi. Ning vägev mees sarnleb rüütlile, kes tääk pihus valvab oma maja voorust. Valvekord lõpeb alles siis, kui esimesed koormad veerevad poodidesse ja naaber alles läheb saiu ahju panema. Vaat', siis valdab sellise nüüdse aja rüütli meele loomise ja saamise rõõm! Kel aga lõukoeri ja konspiratiivtööstust ei ole, neil väheneb tainatoopide arv nagu sulaks või päikese paistel. — **Onu Peeter.**

Ungaris kallatakse veini jõkke.

Kui maa annab rohkem kui tarvis. — Veini tarvitus väheneb. — Kas maitse on muutunud?

Auſtria toodab 980.000 hl. weini aaſtas, kuid ei leidu küllaldaſelt kõriſid, kes endiſelt wajakſid kaſtmiſt. Enneſõjaaegne rõõmus meel ja ſuhtumine eluſſe on kadumas. Rasked majanduslikud ajad ja mured pühiwad ära tolle hooletu lõbuſuſe, mis aitas kaaſa ſobiwa weinimeeleolu loomiſele. Auſtria weinikeldrite omanikud konſtateeriwad kurwameelſelt publiku maitſe muutumiſt. Nende arwates

on ſõda rikkunud kõhtu.

Tol ajal ſöödud alawäärtuslikke toiduaineid ja nüüd ei kannatawat kõht enam odawamat weini. Kõik tahakſid juua waid head weini ning ſelle oſtmiſeks puudub raha. Kui aga juhtub raha olema, ſiis oſtetakſe wälismaa weini.

Wiinamarjakaswatajad kurdawad ſama. Saak oli l. a. hea, kuigi wiinamarjad ei olnud maguſad. Weini hind wägagi odaw. Wiinamarju kultiweeritakſe endiſeſt enam, wein muutub aina paremaks, kuid — oſtjaid ei leidu! Ei aita ſiin riiklikud preemiad, et teiſed walitſuſe ſammud wiinamarjakaswatuſte kultiweerimiſeks. Puudub oſtja . . .

Naabermaa Ungari, muſtlasmuuſika, tokayeri ja ülewoolawa temperamendi häll ſuhtub weinikultuſesſe teiſiti. Lokaalid on tulwil publikut.

Weine juuakſe määratumaid kwantume,

ent ſee kõik ei paranda ſeiſukorda.

Ollakſe kaugelenägelik, aſutatakſe weini proowimistube wälismaile, tehakſe järjekindlat propagnadat: „Tulge Ungari, jooge Ungari weine!" kuid

maa annab rohkem

kui januſed inimeſed ſuudawad häwitada! Emakene maa ei tea midagi wäljawedu takiſtawaiſt tollideſt ja majanduskriiſideſt. Maa annab nii palju kui ta ſuudab. Selleſt on tingitud ſüdamesſelõikaw nähe:

tuhanded hektoliitrid weini kallatakſe jõgedesſe!

Kaladel on pidupäewad!

Selline on tollimüüridesſe wangiſtatud maailm! Ungari annetab oma õilſamad joogid kaladele, Mehhiko põletab niſu ja Braſiilia õnniſtab ookeani merepeletiſt kohwiga. Kummaline maailm!

Ent leidub kohte, kus unustatakſe kõik mured ja andutakſe elu iluſama külje nautimiſele. Dalmaatſia päike on kaunis, wein on hea ja odaw ning iga kehw tööline wõib endale lubada hea weini luksuſe. Siin aga ei ole wein enam luksus, waid tarwiline toiduaine, mis kannuſtab rõõmſamalt tööle. Siin kaswab iluſaim wiinamari mägede nõlwakuil, kus kõlawad meeleoluliſed rahwalaulud. Wein ja laul — õnnelik inimeſe elu . . .

Teravilja keerdsõlm ei hargne.

Valitsus kannatab oma pattude all.

Riigiwanem K. Päts on jutuajamiſel ſeletanud, et tema weende järele ei täida praegu makſwuſel olew terawilja kaitſeſeadus neid lootuſi, mis tema peale pandud. Kõigepealt ei olewat tarwiliſelt kaitstud põllupidaja huwid. Paremaks abinõuks terawilja kaitſe teostamiſeks olewat ſiiski tollid.

Et terawilja kaitſeſeaduſe muutmine wõib ſündida ainult Riigikogu kaudu, ſiis kawatſetakſe Riigikogu juba ſeptembri alguspäewil kokku kutſuda, kes peab ſiis küſimuſe ſoowitud ſuunas otſustama.

Nagu eeltooduſt näha, walitſeb meil ikka weel täielik kobamine terawilja kaitſe aſjus. Praegu, mil uus lõikus ſeiſab weel mõne päewa kauguſel, on alles riigi laod wilja täis, ilma et ſeda mõistetakſe kuhugi mahutada. Makſwa terawilja kaitſeſeaduſe järele ſeiſab aga walitſuſel ees uus wiljaoſt põllupidajatelt. Kui ſiin aga kaitſe korda ſedawõrt tahetakſe muuta, et monopol aſendatakſe lihtſalt tollidega, ſiis ei ole põllupidajal küll palju lootuſt ſelleks, et ta oma wilja juba ſügiſel ſaab ſoowitud hinnaga maha müüa. Sügis pole enam kaugel. Samuti pole ſeni midagi kuulda olnud ka majandusminiſteeriumi kawatſusteſt ſellel alal. Kui nüüd ſelleks puhuks tahetakſe iſegi kokku kutſuda Riigikogu, ſiis on wägagi wõimalik, et aſi wähemini loodetud kiiruſega ei arene. Muidugi on loomulik, et eeſtkätt katſutakſe lahti ſaada riigi rukkiſt, kuid kui aſi nii, ſiis waewalt keegi käeſolewa aaſta jooksul hakkaks põllupidajalt uut wilja oſtma.

Kõige lõpptulemuſeks on aga leiwahinna ja ühes ſellega elukalliduſe tõus, mis raſkelt rõhub neid hulki, kes endile leiba oſtma peawad. (S.)

Kõrge härra kõlvatu võistlus.

Narwa maanteel tuleb endiſe Wene gümnaaſiumi ruume Eesti arstide erakliinik. Majas on praegu käimas kibe ümberehituſe töö. Ka kogu walgustuswõrk ſaab ümberehitatud.

Imestuſt äratab, et elektritööde ehituſe ſaamiſeks eſines wähempakkujana ka ühe kõrgema riigiaſutuſe juht Tallinnaſt.

Muidugi oli tema pakkumine teisteſt odawam, ſeſt tema ei kanna tawaliſi kõrwaliſi ärikuluſid, nagu iga eraettewõtte. Ka ſeiſab tema käſutuſes ſuur montööride kari.

Kui ſee härra wõtab ſamal ajal eratöid teostamiſeks, kui Wiru tänaw kuudewiiſi üleskünti ja töödega edaſi ei ſaada, ſiis on ſee enam kui imelik.

Kas on ſiis aſi niikaugel, et riigiametnikud aſuwad eraettewõtjateks? Mis teeb riigikontroll?

Meie leht on lugeja ſõber.

Äri- ja tootmissaladusi ei tohi avaldada.

Sakſamaal on ammu makſew ſeadus kõlwatu wõiſtluſe wastu. Kuid äriſaladuste awaldamiſe wastu ei olnud wastawaid paragrahwe. Mäletatawasti harutati weel hiljuti majandusſpionaaſhi protſeſſe, kus näit. J. G. wärwiwabrikutes olid wäljauuritud tähtſad retſeptid ning äramüüdud wälismaale.

Nüüd on ſelles aſjas ſamme aſtutud, ja wäljatöötatud ſeaduseelnõu, mille põhjal wõib karistuſe alla langeda igaüks, kes äri- ja tootmisſaladuſi edaſi annab. Eriti karmiks oſutub karistus, kui kõne all olewad ſaladuſed müüakſe wõi edaſiantakſe wälismaale. Süüdlaſi wõidakſe karistada kuni 5-aastaſe wangistuſega. Karistataw on ka ettewalmistamine ſaladuste edaſiandmiſeks, waatamata ſellele kas edaſiandmine iſe on toimunud wõi mitte.

Ka meie uues ſeaduſes kõlwatu wõiſtluſe wastu on ettenähtud wastawad karistuſed äri- ja tootmisſaladuste wäärtarwitamiſe eeſt.

Turgudelt.

KODUMAA TURG

TALLINNA BÖRSI

kaubahindade noteerimiſt ei toimetatud möödunud nädalal.

Tallinna börs 6. augustil.

Valuuta.	Ostjad.	Müüjad.
New-York . .	3,7440	3,7590
London . . .	18,18	18,23
Berliin . . .	—	89,30
Helsingi . . .	9,41	9,46
Stokholm . .	100,05	100,55
Kopenhagen .	99,95	100,55
Oslo	99,95	100,65
Pariis	14,65	14,80
Amsterdam . .	150,90	151,70
Riia	72,00	72,00
Zűrich . . .	73,10	73,65
Brűssel . . .	52,10	52,50
Milano . . .	19,55	19,75
Praha	11,06	11,16
Viin	52,50	52,90
Budapest . .	65,30	65,80
Varssav . . .	41,85	42,25
Kaunas . . .	37,20	37,50
Moskva (tschekk)	192,75	194,25

Sakslased nõuavad Eesti raha.

Varemalt nõudsid Saksa ärid, kes müüsid Eestisse kaupa, maksmist kas Saksa markades ehk dollarites, kuid nüüd ollakse valmis vastuvõtma ka Eesti raha. Üks suurem äri sai neil päevil Saksamaalt arve saadud kauba peale. Kaaskirjas oli öeldud, et palume maksta Eesti rahas". Nii eelistavad sakslased Eesti raha, kui valuutat, oma markadele.

Tolli tarvis!

Rasva hind kodumaa turul langeb. .....

Tallinna Lihakauplejate Ühingu liikmetele ei ole praegu massilisi tagavarasid rasvadest, sest võimata on neid hoida hindade kiire languse tõttu, mis tingitud rasvaainete sisseveost välismaalt. Ühingu liikmed müüvad rasva igasuguse hinnaga, et võimalik oleks raha uuesti ringvoolu lasta. Nagu näha, on hindade langust veelgi oodata. Soov oleks — **sisseveetavalt rasvalt tolli võtta võimalikult 15 senti, mis kaitseks kodumaa produktsiooni.**

Võihind tõusis.

Eksportööride arvamise järele on Tallinnas noteeritava 1. sordi või madalam ostuhind kr. 1,63 kg. Hind on mõeldav franko vagun ärasaatejaam ja või eest, mis sisse tulnud 31. juulist kuni 6. augustini. Tendents on kindel.

Inglismaal hakkas nädala lõpuks nõudmine paranema. Taani või tõusis 3 punkti. Saksamaa kohta ei ole muudatust. Eelmise nädalaga võrreldes on meie noteering 5 prnkti võrra tõusnud.

Tallinna turg 7. augustil.

Sealiha terve sea viisi 55—65 s. kg., kuid turul on väga harva mõnda talumeest tapetud seaga. Sead ostetakse kas tapamajas ehk lihunikkude ülesostjate poolt juba linnateel. Sealiha vähemal arvul 65—85 s. kg., soolatud sealiha 70—75 s. kg., sulatatud searasv 120 s. kg., suitsusink 110—140 s. kg., loomaliha 45—90 s. kg., looma filee kuni 140 s. kg., vasikaliha 35—65 s. kg., lambaliha 65—90 s. kg., tapetud kanad 120—265 s. tükk, kanapojad 35—90 s. tükk.

Kanamunad 7,5—9 s. paar. Pűtivõi 145—165 s. kg., meierei või 175—185 s. kg., piim 10—14 s. liiter, kohupiim 25—30 s. kg., hapukoor 100—125 s. kg., juustud 100—200 s. kilo.

Rukkileib 15—16 s. kg., peenleib 29—30 s., sepik 32—34 s., sai 32—45 s. kg., sepikujahu 24—25 s. liiter. odrajahu 20 s., tangud 20 s., kruubid 22—25 s., herned 25 s., värsked herned 50—60 s. liiter.

Mesi 60—75 s. 400-gr. purk.

Seened 20—25 s. liiter.

Värsked kartulid 100—125 s. 20-l. mõõt, 5—8 s. liiter. värske peakapsas 15—20 s. kg., kaalikad 3—6 s. tűkk, peedid 4—8 s. kimp, porgandid 4—6 s. kimp, redised 5—6 s. kimp, salat 15—20 s. kg., rabarber 20—25 s. kg., lillekapsas 3—30 s. pea. hernekaunad 10—15 s. liiter, tűrgioad 50—65 s. kg., värsked kurgid väikesed 15—30 s. kűmme, suuremad 5—15 s. tűkk, hapukurgid 2—10 s. tűkk, tomatid 100—150 s. kg.,

Vähjad 4—15 s. tűkk.

Värsked räimed 35—40 s. kg., kameljad 20—30 s., ahvenad 40 s., haugid 45—70 s., kohad 130—140 s., siiad 120 s., angerjad 150—170 s., lõhed 180—200 s. kg.

Mustikad 25—30 s. liiter. punased sõstrad 18—22 s., mustad sõstrad 40—55 s., tikerberid 35—50 s., metsmaasikad 40—50 s., aiamaasikad 40—60 s., vaarikad 40—60 s., kirsid 45—75 s. liiter, sidrunid 5—8 s. tűkk.

Ostke neist äridest

kes kuulutavad „Tallinna Teatajas"!

VÄLISTURGUDELT.

Riisi turg kindel.

Londonist teatatakse 4. augustil: Londoni riisiturul oli nõudmine kindel. Hinnad pűsisid hiljuti saavutatud, endisest kõrgemal tasemel.

Riisipõllud Hiinas vee all.

London, 5. aug. Uputuse kohta Kesk-Hiinas teatatakse ühele Londoni lehele Shanghaist, et uputuspiirkonnas elab umbes 15 miljonit inimest. Suur osa riisipõldusid Jangtse jõe ääres on vee all ja saak on hävitatud. Hukkunute arv ei ole veel kindlaks tehtud. Katastroofist on karta tõsiseid tagajärgi Hiina majanduselule. Uputus olevat kujunenud nii laialiseks sellepärast, et kaitsetammid jõgede ääres on kodusõja ajal jäetud kindlustamata.

*

..Loomulikult ei jäta juhtum mõju avaldamata riisiturule, kuigi teated seni meile ei ole jõudnud.

Puuvillahind langeb.

P.-Ameerika puuvillatagavarad kasvavad ja ületasid 1. aug. juba 8.750 tuhat kippi. Läinud aastaga võrreldes on tagavarade tõus 2 miljonit kippi. Hinnad on ennesõjaaegsetest madalamad. Selle tagajärjel laostub hulk farmereid lõuna riikides.

Teravilja hinna langus Kanadas.

Tänavu on Kanadas nisusaak ligi 50% normaalsest väiksem. Normaalsaak on 425 milj., loodetakse saada 250 milj. bushelit. Farmerite keskel kasvab viletsus. Ottavast, Kanada pealinnast tulnud teadete järgi ähvardab umbes 100.000 farmerit laostumine.

Vask vaikne.

Londonis langevad hinnad.

Ühendriikide vasekontsern nõudis elektroliitvasest 8.25 cent. naelast cif Euroopa mandri sadamad. Ühendriikide turul on hindu alandatud, nõudes 7,5 cent. naelast. Nõudmine väga väike, sest oodatakse uut hindade langust.

Londoni standardvask osutab hindade nõrgenemist. Tendents vaikne. Ametlik noteering: kassa 32 naelst. 11 sh. 3 penci kuni 32 naelst. 13 sh. 9 penc. ja 3-kuuline 33 naelst. 8 sh. 9 penc. kuni 33 naelst. 10 sh. tonnilt. Nii madalaid väärtuseid ei ole varemalt vase hindade ajaloos ilmnenud.

Sõda tooröli turu pärast.

New-Yorgist teatatakse 5. augustil: Oklahomas on tooröli hinna ootamatu tõstmine 50 cendilt 1 dollarini tűnnilt tekitanud tõsise lahkarvamise riigi ja ölioostjate vahel. Seisukord on äärmiselt tõsine. Seda silmaspidades on kuberner pannud ajutiselt seisma õlitoodangu. Ostjad otsustasid kangekaelselt võidelda hinna kõrgenduse vastu. Kavatsetakse osta tooröli välismailt.

KAUBA NOTEERINGUID VÄLISMAIL.

Nisu.

Chikago, 4. aug. (cent. buſh.) Sept. 49¼; dets. $53^3/_8$; märts 56¼; mai 58¼. Tendents kindel.

Winnipeg, 4. aug. (cent. buſh.) Okt. 54; dets. $38^3/_8$; mai 59¼.

Liverpool, 5. aug. (ſh. 100 lb.) Graded red: okt. $3.10^1/_8$; dets. $4.0^1/_8$; märts 4.2½; L. straights (280 lb.) 20. Tendents kindel.

Buenos Aires, 4. aug. (peſ. 100 kg.) Sept. 5.17; okt. 5.24.

Searasv.

Chikago, 4. aug. (doll. 100 lb.) Sept. 7.37½; okt. 7. 30; dets. 6.45. Ostuſid rohkelt.

Kohv.

New-York, 4. aug. (cent. buſh.) Rio №7: loko $5^{13}/_{16}$, ſept. 4.97; okt. 5.06; dets. 5.25; jaan. 5.25; märts 5.40; mai 5.53; juuli 5.61.

Santos № 4: loko $8^5/_8$.

Toorsuhkur.

New-York, 4. aug. (cent. lb.) Sept. 1.43; dets. 1.46; okt. 1.44; jaan. 1.47; märts 1.50; mai 1.55; juuli 1.61—1.62; Kuuba (kohe) 3.50. Tendents kindel.

RAHATURG.

Londonis läks raha jälle kallimaks.

Londonist, 3. aug. Rahaturule ei tulnud diskontoprotsendi tõstmine ootamatult, kuigi ka eelmine nädal tõi diskonto kõrgendamise.

Bank of England kaotas läinud nädalal 20 milj. naelst. kulda.

Arvatakse, et diskontoprotsent ei püsi kaua praegusel kõrgusel.

Kulda

pakuti läinud nädalal 534.000 naelst. väärtuses kangidena, mis peaaegu tervena osteti väljaveoks. Bank of Englandi poolt müüdud 20 milj. naelst. määrast läks suurim osa Prantsusmaale, kuid ka Holland ja Belgia said sellest tähelepanuvääriva osa. Läinud nädalal sai Bank of England välismailt kuldraha 1 milj. naelsterl. väärtuses, 600.000 naelsterl. vabanes liiklemiselt, ühele kontole reserveeriti 500.000 naelst. ja välismaile saadeti 731.000 naelsterl. kuldraha.

Kaaos Mehhiko rahaturul.

Üleminek kulla aluselt hõbeda alusele on tekitanud suurt segadust.

Ennustatakse, et Mehhikos tulevad sulgemisele välismaa pankade harukontorid, kuna operatsioonid raskendatud.

Riia börs noteerib Sakſa marka.

Riia, 7. augustil. Riia börs hakkas uueſti Sakſa marka noteerima. Eile oli marga kurſs 1,23 latti, ſeega ainult wähe madalam, kui enne kriiſi. Kohalikud pangad on aga operatſioonides Sakſa margaga weel äraootawal ſeiſukohal. Lewinguid Sakſa markades ei ſõlmita.

„Sakſamaa koſub eſimeſena."

London, 7. augustil. Ingliſe panga ekspert Sprange, kes ühenduſes Sakſa rahanduskriiſiga Sakſa walitſuſe poolt Berliini kutſuti, olewat „Daily Maili" Berliini erakorrespondendile ühes interwjuus järgmiſt öelnud: Kui hindade taſapind wiimaks tõuſeb ja ilmakaubandus uueſti liikuma hakkab, ſiis on Sakſamaa wistiſti eſimene maa Euroopas, kes koſub. Tema raskuſed on peamiſelt finants- ja elarweiſeloomuga. Sakſamaa tööstuſe warustus ja tema looduslikud abiallikad on eſimene järgu headuſega. Praegune Sakſa walitſus on külmawereline ja julge. Tema ſaawutab rohkeſti kokkuhoidu ſeal, kus waremate walitſuste püüded tagajärjetuks jäid. Koſumiſe ajajärgu algamiſel ähwardab Inglismaad hädaoht, et tema Sakſamaaſt maha jääb. Sakſa tööstus on oma tootmiskuluſid wähendanud, Ingliſe tööstus aga mitte. Inglismaa ſoowitab ſarnaſeid abinõuſid Auſtraaliale ja teistele maadele, kuid iſe aga ei käi tema nende nõuannete järele.

Kôlvatu vôistluse vastu võitlemise seadus.

Seadustest, mis palavlikult valmis masindati enne riigikogu puhkusele minekut, ei tunne kõik rahvas sugugi rõõmu. Rõõmustavad vaid üksikud kihid, kellede isiklikes huvides on see või teine seadus. Nii vaatavad murega tulevikule vastu tööstunid, kuna käitisvanemate instituut töötab tuua rohkesti soovimata sekeldusi. Kaheksatunniline tööpäev piirab vististi meie niigi vähest tööviljakust; inimesed ei tea, kust leiba saada, kui ei lubata tööd teha...

Ainuke seadus, mida oodati juba ammu suure põnevusega, mille ellukutsumine kõikides ringkondades on esile kutsunud rahuldustunde, on kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus. Siin oli meie seadusandluses tühik, mida kasutasid äri-„tehinguteks" ebaausad elemendid, õõnestades seega pinda, millele baseerub ausa ärimehe tegevus. Kuna mainitud seadus nüüd on ilmunud „Riigi Teatajas", osutub otstarbekohaseks, tema juures veidi lähemalt peatuda.

Seaduse esimene jagu käsitab kahjutasunõudmise võimalusi isikuilt, kes oma tegevusega on „vastollu sattunud võistluse heade kommetega". Teine jagu keelab ära valeteadete levitamise isikute ja kaupade kohta. Siin on loetletud terve rida juhtumeid, millal jällegi seadusest üleastujailt võidakse nõuda kahjutasu. Selle seaduse osa üle võivad teatud juhustel komistada ka ajalehtede vastutavad toimetajad.

Kolmas jagu taotleb kaupade päritolu ebaõiget märkimist. Selles suhtes on senini patustatud õige rohkesti. Isegi võhikuile paistsid tihti silma asjaolud, milliseid tuleb lugeda täiesti lubamatuiks. Muuseas sisaldab kolmas jagu järgmise huvitava lause: „Kaubandus-tööstuskoda peab käesolevas paragrahvis ettenähtud märkide, teadete ning nimetuste registrit, milleks majandusminister annab vajalikud juhtnöörid." Sellise registri pidamist, kui ta tõesti nõuetele vastab, tuleb väga tervitada. § 6 märgib jällegi sanktsioonide võimalusi, määrustest üleastumise puhul.

4. jagu käsitab mahategevate teadete andmist. Varemalt võis karistamata oma võistlejaid blameerida, nüüd on sellisele tegevusele tõkked ette seatud. Kes nüüd veel vale ja laimuga omale soetab ärilist edu, võib sellise tegevusega saavutada kurvad tulemused.

5. jagu on pühendatud ettevõtete nimetuse, erimärkide ja teiste tunnuste väärtarvitamisele. See on väga tähtis paragrahv, kuna tihti nimetustega ja erimärkidega püütakse segadust tekitada kaubatarvitajate juures. „Nupukad" ärimehed leidsid senini häid võimalusi nimetuste vassimiseks. Sellel toimingul on nüüdsest peale lõpp.

6. jagu mainib teenijate ja volinikkude meelitamist. Teenijate ja volinikkude „määrimine" oli meie juures väga laialt tarvitatav kõlvatu võistluse võte. Uue seadusega võidaks kahjutasu nõuda isikuilt, kes sellise tegevusega on oma võistlejaile kahjusid tekitanud. Poleks viga teinud, kui altkäemaksu võtjaile ja pakkujaile karmimaid karistusi oleks seadusega määratud.

7. jagu räägib äri- ja tootmissaladuste rikkumisest ja kuritarvitamisest. Teenijad, õpilased, volinikud, agendid ja kaubareisijad on kohustatud saladuses hoidma äri- ja tootmissaladused, mis neile usaldatud või teatavaks saanud.

8. jagu. Teenijate ja volinikkude kasutamine võistleja poolt. Selle paragrahviga keelatakse ära teenijate ja volinikkude kahepaikne tegevus. Nimetatud paragrahv peaks teatud määral piirama ka mitme koha pidamist.

Kuna seaduse 1. osa käsitab tsiviilõiguslikku kaitset ja 1. peatükk kõlvatuid võistlustoiminguid, siis teine peatükk annab ülevaate tsiviilõigusliku kaitse üldeeskirjadest. Nimetatakse isikud ja asutised, kes õigustatud on nõudma kõlvatust võistlustoimingust loobumist ja tekkinud väärolukorra kõrvaldamist. 2. jagu määrab ära kahjutasunõude. 3. jagu näitab nõude alluvust. Käesoleva seaduse põhjal esitatavad nõuded alluvad rahukogudele esimese astme kohtutena. Nõuete kohalik alluvus määratakse tsiviilkohtupidamise seaduse eeskirjade järgi. Kui kõlvatu võistlustoiming on korda saadetud välismaalt Eestisse saadetud kirja või trükitoote sisu või kujutise või raadio või telefoni või muul sarnasel teel antud suusõnalise teate läbi, siis loetakse toimingu kordasaatmise kohaks iga koht Eestis, kuhu saabunud kiri või trükitoode või kujutis või raadio- või telefoni- või muul sarnasel teel antud teade.

4. jagu käsitab nõude kindlustamist. 5. jagu: Otsuste avaldamine ja erieeskirjad otsuste täitmiseks. 6. jagu: Aegumine.

2. osas leiduvad administratiivsed eeskirjad. § 19. leiame määruse hooaja- ja inventuurväljamüükide kohta. Senini ei valitsenud mingisugust korda selles suhtes. Kes tahtis, korraldas väljamüüke oma äranägemise järele. Mõnedel kaupmeestel oli terve aasta otsa „väljamüük". § 19. ütleb, et hooaja- ja inventuurväljamüüke ei või korraldada kalendriaasta kestel kokku üle kahe, igaüks neist kestusega mitte üle 15 päeva. Saksamaal maksab kord, et kõik ärid, kes tahavad korraldada näit. inventuurväljamüüki, võivad seda teha 2.—15. jaanuarini. Uue seaduse § 19 lausub, et majandusminister võib piirata hooaja- ja inventuurväljamüükide korraldamist teatud kuudega. Meile näib, et just see piiramine olekski olulise tähtsusega.

3. osa taotleb kriminaalõigusliku kaitset. § 21 näeb ette rahatrahvi kuni 500 kr. ja aresti kuni 3 kuud. §§ 22, 23 annavad sama palju. §§ 24, 25, 26 näevad karistusi ette kuni 1000 kr. ja 6 kuud. §§ 27, 28: kuni 500 kr. või 3 kuud. § 29 on odav: kuni 100 kr. või 1 kuu. § 30 võib anda 500 kr. või 3 kuud, resp. 1000 kr. või 6 kuud.

§ 31 karistab lumepalli- või hüdrasüsteemi järele tegutsejaid „ärimehi" kuni 300 kr. või kuni 3-kuulise arestiga.

2. peatükk: Kriminaalõigusliku kaitse üldeeskirjad. IV osa: Lepitusetoimetus. V osa: Lõppeeskirjad. —

Kokkuvõttes võib öelda, et eelpoolmainitud seaduse kohta juriidilisest seisukohast eestkätt muidugi veel varajane on otsustada. Selle seaduse tükati vägagi ametlik keel võib ehk mõningatel juhustel raskusi esile kutsuda tõlgitsemises. Igal juhusel on kaupmeeskond mainitud seaduse eest väga tänulik, kuna tema järele oli olemas kõige teravam vajadus.

Ego.

Kodumaalt.

KURESAAREST.

Kas ſaab ülekohtuſt jagu?

Keſkkoonduſe eſindajad Kureſaares.

Pühapäewal, 2. auguſtil ſ. a. korraldas Kureſaare tööstusettewõtjate ühing töösturite ja tööliste ühiſe kooſoleku. Eriti wäärtusliſeks kujunes kooſolek juſt ſellepäraſt, et Tallinnaſt ſaabuſid keſkkoonduſe eſimees hra **Naeris**, metallistide eſimees hra **Puuſaag**, kellaſeppade ühingu eſimees hra **Preismann**, keſkkoonduſe-liige hra **Keeroja**, hra **Weinman** ja rätſeppade eſitaja hra **[illegible]oonberg**.

Wäärtuslikku külakosti pakkuſid keſkkoonduſe eſimees hra **Naeris**, hra **Preismann** ja teiſed informatſiooni näol. Üleriikliſe keſkkoonduſe tegewuſeſt ja töösturite olukorraſt. Kooſolekul wõeti wastu 2 reſoluutſiooni:

1) Gildete waranduste jaotamiſe proteſt.

2) Käſitöökoja kiire ellukutſumiſe nõudmine.

Ei ſaa märkimata jätta tähtſuſt, keſkkoonduſe eſindajate oſawõtuſt kooſolekuſt. Wõib kinnitada, et kui oleks wõimalik keſkkoonduſe eſindajail ſagedamini oſawõtta kooſolekuteſt kohtadel, edeneks organiſeerimiſe töö palju edukamalt.

Ei puudunud ka wäike „tupitſa tegemiſe" katſe tööstuskooli härrade poolt, kes üpris pühawiha täis olid ſellepäraſt, et töösturid julgewad tööstuskoolile etteheiteid teha, kõlwatu wõiſtluſe päraſt töösturitega.

Nu peab andma tööstuskooli perſonaalile, kes nii ſõjakalt oma leiwawanema eeſt wälja astuwad

Kui aga need 2 härrat ühel iluſal päewal peakſid leidma end tööstuskooli ukſe tagant (kuhu nii mõnigi nende eelkäijaiſt ſattunud on), langeks kindlasti kate nende ſilmilt ja ſiis oskakſid nad küll oma ametiwendade hädaſt näha, mis on tekitanud juſt tööstuſe kool.

Weidi imelikuna paistis ſiiski härrade „inſtruktorite" wäljaastumine, mis liiga iſiklikuks kippus minema.

Et külalistel aeg liiga piiratud, jäi loſſi ruumide waatamine kahjuks ära.

Kell 5,30 p. l. lahkuſid külaliſed ſüdamlikkude õnneſoowide wahetamistega Kureſaareſt, et jõuda järgmiſeks päewaks, õigeks ajaks, oma igapäewaſele tööpõllule.

A. K.

Kureſaare töösturid gildede warandusteſt.

Kureſaare Tööstus-ettewõtjate ühingu poolt korraldatud kooſolekul, 2. auguſtil ſ. a. wastuwõeti reſolutſioonid:

„Kureſaares, 2. auguſtil 1931 a. ärapeetud Kureſaare ja ümbruskonna töösturite üldkooſolek leiab, et Wabariigi walitſuſe poolt Riigikogule eſitatud ſeaduseelnõu kohaſelt endiſte gildede waranduste jaotamine tekitas käſitöösturitele, kellede eelkäijate poolt need warandused kogutud, parandamata ülekohut, mida käſitöösturid ära teeninud ei ole.

Niiſugune hoolimata ümberkäimine meie käſitöösturitega, kus käſitöö edendamiſe ſihiga kogutud warad antakſe otſitud ettekäänetel aſutuſtele, kelledel käſitööga wähematki tegemiſt pole olnud, ega ole ka praegu, on meie käſitööſtuſe ſurmamine, mis meie olukorras tähendab meie riigi majandusliku aluſe lõhkumiſt. Käſitöösturid pole mingiſuguſed kurjategijad, et nendega niiſugune ümberkäimine kuidagi õigustatud oleks. Awaldame ſelle wastu üksmeelſelt kõige waljumat protesti ning nõuame: Käed eemale meie tulewaſe kutſeeſinduſele - käſitöökojale kuuluwateſt warandusteſt!"

Kutſeeſinduſt kiiruſtatakſe.

Kureſaare Tööstus-ettewõtjate ühingu üldkooſolekul 2. auguſtil 1931 a. Arakuulates ja läbiarutades majandus- ja tööstuskriiſi ja ſelle põhjuſeid, leidis, et ülalnimetatud kriiſiſt wäljapääſeda wõib keſk- ja wäiketööstuſe tõſtmiſega, ſelle kindlustamiſega ſeadusandliſel teel ja otſustas:

„Üleriikliſe keſk- ja wäiketööstusmeiſtrite ühingute keſkkoonduſe kaudu pöörduda Wabariigi walitſuſe poole tungiwa nõudmiſega, et Riigikogus pooleliolew keſk- ja wäiketööstuſe-kutſeeſituſe ſeadus kiiremas korras ſaaks ellu kutſutud.

Wiljandi kaupmehe äkiline ſurm.

Pärsti wallas „Jutu" talu peremees, Johan **Mill** läks keſknädalal põllule töid waatama, õhtul aga koju ei tulnud ja jäigi ſaladuslikult kadunuks. Kutſuti kohale kriminaalpolitſei ametnikud, kes pika otſimiſe järele leidſid neljapäewal peremehe koplist oja kaldalt lepikuſt ſurnuna. Arſt leidis, et ſurm on järgnenud ſüdamerabanduſe tagajärjel. Kadunu oli 68. a. wana.

Johan Mill oli peale talu ka ſuurem kaupmees Wiljandis.

TARTUST.

Tartus korraldatakſe alaline loomalaat.

Hiljuti oli Tartu Eesti Põllumeeste Seltſi algatuſel kokkukutſutud põllumeeste ſeltſide nõupidamine, kus arutati alaliſe loomalaada korraldamiſe küſimuſt.

Ülewaate loomade ühismüügi koralduſeſt wälismail andis hra Reimann, kes tähendas, et meil wastawa organiſatſiooni ellukutſumine hädawajalik.

Konstateeriti, et ſuur hinnawahe lõppmüügi hinna ja looma müüjale makstud hinna wahel ei ole tingitud mitte kõrgeſt lihunikkude waheltkaſuſt, nagu üksikutel juhtudel püütakſe wäita. Sageli on nende waheltkaſu äärmiſelt minimaalne. Lõwioſa waheltkaſuſt langeb aga igaſuguste hangeldajate ja waheltkaubitſejatele, kes üleſoſtmiſt toimetawad oma kõrwalteeniſtuſena. Nii liiguwad maal ringi mitmedki üleſoſtjad, kes ametalalt kingſepad ehk tislerid, kuid waba aega ja wõimaluſt kaſutawad hangeldamiſeks. Sarnaſe hangeldajate klaſſi kujunemine on pealeſõjaaegne nähe ja tuleks kaotada üldſuſe huwides.

Alaliſe loomalaada korraldamiſega poleks ka lihunikkudel tarwis oſta loomi hangeldajalt, ega pidada omal ſellisid-üleſoſtjaid, waid iganädalaſe loomalaada korral wõimalduks loomi oſta kohapeal.

Esialgu leitakſe tarwilik olewat korraldada laata üks kord nädalas. Tartu tapatalli juures on ſelleks küllalt ſoodne plats olemas. Hiljem tuleks aga kindlasti alaliſed loomalaadad korraldada ka teistes linnades.

Walitakſe komiſjon, kelle üleſandeks jääks aſja korraldamine.

Soome-Eesti ühispiduſtuſed Pärnus, Haapſalus ja Tallinnas.

Pühapäewal, 9. auguſtil, kell 4 p. l. leiawad Pärnu ſtaadionil aſet Soome-Eesti ühispiduſtuſed. Kawas Soome riiſtwõimlejate ettekanded rööbaspuudel ja hobuſel, laulumängud „Nuttew flööt" ja „Saariſton polska" Wiiburi „Kelkkala" noorſoo-ühingu naiswõimlejate esitusrühma ettekandel. Eesti rahwatantſe hiljuti Taanis ja Rootſis esinenud ÜENÜ rahwatantſu rühmalt, Soome rahwatantſe „Kelkkala" rühmalt ja Soome riiſtwõimlejate ettekandel hüpped pukil ja wõimlemine kangil. Õhtul on „Endla" ſaalis peoõhtu, mille kawas rahwatantſe ja laulumänge Soome ning Eesti tegelaſilt.

Sama eeskawa kantakſe ette laupäewal, 8. auguſtil, kell pool 5 õhtul Haapſalu loſſi aias ja esmaſpäewal, 10. auguſtil, Tallinnas, Kadrioru ſtaadionil.

RAKVEREST.

Rakwere kaupmeeskonna lõbuſõidud.

Käesolewal ſuwel on Rakwere wäikekaupmeeste ſelts juba mitmel korral endaſt elumärki annud. Suuremaks ſaawutuſeks tuleb aga pidada ſuwiſte lõbuſõitude korraldamiſt kaupmeeskonnale, millistel üksteiſele lähendamiſes ning ühiſe keele leidmiſes on täita küllalt ſuur üleſanne.

Teede ſeiſukord Wirumaal.

Wirumaa teed on juba aastakümnete wältel olnud hulga paremad teiſte maakondade teedeſt. Seda on põhjustanud ſealne ühetaſane maapind kui ka pinna kooſeis. Wiimaſte aaſtate jooksul on aga maawalitſuſe poolt korraldatud hulgaliſed parandustööd teede ſeiſukorda märksa parandanud. Suuri ning tähelepandawaid tööd on tehtud ka käesolewal hooajal. Nii on Tallinna-Narwa maanteel kaewatud otſekeſi mitmed järſud käänakud, hööweldatud wälismaa eeskujul kõik kurwed ning hoopis kõrwaldatud wähemaid kõweruſi. Seega on nimetatud maantee kogu Wirumaa ulatuſes praegu eeskujulikult korras ning liikumine ſuwituſhooaja [illegible]

Härra kuraatori kenad kombinatſioonid

Kui kaubapakkuja kontrollib ostja tegevust. — Üks öötöö keelu seaduse õisi.

Wiſaski aſi prokuröri korraldusſe.

Tallinna leiwa- ja pagaritöösturite ühing ſaatis linnawalitſuſele järgmiſe märgukirja öötöökeelu ſeaduſe järelwalwe kuraatori hr. Wiſaſk'i tegewuſe kohta, mis pakub otſe pikantſeid asjaoluſid:

25. märtſil 1929 a. Riigikogu poolt wastuwõetud „Pagaritööstuſe öötöö keeluſeaduſe" („R. T." nr. 40 — 1929 a.) täitmiſe järelwalwajaks nimetab linnawalitſus enda poolt kuraatoreid.

Hiljuti anti kuraatori wolituſed hr. Wiſaſk'ile, kelle tegewuſega ei ſaa leiwa- ja pagaritöösturite ühing rahul olla ſeſt, et tema ei ole mitte erapooletu. Teatawasti on hr. Wiſaſk kaupmees, kes leiwa- ja pagaritöösturitele ühtlaſi ka kaupa müütab.

Leiwa- ja pagaritööſturid ostawad kaupa teatud äridest nende eſitajate kaudu. Kaupa muretſeb tööstur tarwiduſe järele ning teatawal määral ja ſellepäraſt ei ole wajaduſt igalt juhuslikult pakkujalt kaupa osta. Üks niiſuguſteſt pealetükkijaiſt-pakkujaiſt on hr. Wiſaſk. Wiimane püüab oma pealekäimistega kõigiti oma kaupa leiwa- ja pagaritöösturitele müüa. Tahes ehk tahtmata peab tööstur temalt kaupa oſtma, ſeſt mitte ostu korral ei jäta hr. Wiſaſk ka oma järelduſi tegemata. Nii on hr. Wiſaſk endale ülesandeks teinud rewideerida neid tööstuſi, kes temalt kaupa ei osta järjekindlalt ning ſihilikult igaſuguſel ajal, neile igaſuguſt märkuſi tehes ühes kui teiſes asjas. Sarnaſed asjata ning põhjendamata märkuſed ſünnitawad töösturite kui ka tööliste seas kibedat meeleolu. Tööſturid, kes hr. Wiſaſk'ilt kaupa ostawad, wõiwad rahulikud olla ja ſeda rahulikumalt iſegi ööſeti töötada. Olgu ſiin tähendatud üks nähtus: ajal, kui hr. Wiſaſk läks ühel warahommikul rewideerima üht wanemat leiwatööstuſt, wäljus ſelle tööstuſe wastas aſuwast pagaritööstuſe wärawast koorem ööſel küpſetatud ſoojade ſaadustega. Kui leiwatööstur juhtis tema tähelepanu ſellele nähtuſele, ſiis wastas hr. Wiſaſk, et tema on pagar ja mis ſee Teiſse puutub, tema ei wõi leiwatööſturile konkurent olla. Peale ſelle on juhitud hr. Wiſaſk'i tähelepanu nende pagaritööstuste kohta, kes ſihilikult ööſeti töötawad, kuid ka nendele ei ole tema millegagi reageerinud, wäljaarwatud ütelustega, et need aſuwad kaugel ja kes temale need ſõidukulud taſub.

Kõigiſt eelpool ettetooduſt wõib järeldada, et hr. Wiſaſk ei täida tema peale pandud ülesandeid erapooletult ja ei ſeiſa ſelle uſalduſe kõrguſel, mille tõttu leiwa- ja pagaritöösturite ühing palub linnawalitſuſt hoolekandeoſakonna kaudu hr. Wiſaſk'i aſemele määrata uut kuraatorit.

Loodame, et meie palwe juba lähematel päewadel rahuldamiſt leiab.

*

Linnawalitſus waatas märgukirja läbi ja juriskonſuldi arwamiſt kuulates otſustas märgukirja ſaata Tallinna-Haapſalu Rahukogu prokuröri korraldusſe.

Öötöö keeld teeb kurjategijaks . . .

„Rahwa Sõna" kirjutab:

Kuigi tegelik elu tõendanud, et Rei walitſuſe ajal maksmapandud pagaritööstuſe öötöö keeluſeadus ei tee mingiſuguſeid raskuſeid elanikkude leiwapoolisega warustamiſele, leidub ometi ettewõtjaid, kes jonnakalt püüawad ſatkata öötööd. Seks ſunniwad neid üheſtküljeſt wanad traditſioonid, kuid teiſeſt küljeſt tahe ületrumbata wõiſtlejaid oma toodangu waremini turuleſaatmiſega.

Sellane teguwiis pole üksi kahjulik töölistele, kes ſunnitud töötama ööſeti, waid ka neile ettewõtjatele, kes auſasti täidawad ſeadust. Üksikute ebaſolidſete äride ſeaduſeſt möödahiilimine otſe prowotſeerib teiſi ſedaſama tegema. Sellepäraſt tuleks järelwalweaſutistel eriliſe walwe alla wõtta öötöö ſeaduſeſt möödahiilijad ettewõtjad.

Muidugi ſee on raske ülesanne. Nagu meie kuuleme, on ſeaduſe järjekindlad rikkujad wälja töötanud terwe ſüſteemi, kuidas hoiduda järelwalwe eeſt. Töökojad piiratakſe kõrgete, kindlate plankudega, mille wärawad mitmekordſelt lukustatud. Kuid ſee üksi ei anna abſoluutſet kindlustuſt järelwalwaja wastu. On ikkagi wõimatu ehitada nii kõrget planku, milleſt üldſe üle ei ſaa. Wiimaſe hädaohu wastu otſitakſe abi kurjadelt koertelt. Juhtub järelwalwaja üle plangu ronima, on kohe mõni nurgataga kiliw werekoer ſuure müraga tal ſäärtes kinni. Ja kui kuraator ſellegagi ſaab hakkama, pole tal weel kaugeltki tee töökotta waba. Nüüd tulewad alles töökoja wälimus, mitmed pimedad käigud, ſkeenkſed, warustatud igaſugu ſignaalkelladega ja ſeadeldistega, mis õigel ajal annawad märku lähinewaſt hädaohuſt. Töökojad on muudetud lihtſalt kindlusteks.

Kui ſiis kuraator ſuurte raskuste ning ajakaotuſega lõpulikult ſaanud üle kõikideſt takistusteſt, on wahepeal töökojas kaotatud kõik öötöö jäljed ja mehed iſe ſalauste kaudu põgenenud järelwalwe ſilmi alt. Peremees tuleb aga ſõimuga wastu ja kirub, miks öiſeid inimeſi ööſeti tülitatakſe.

Sellaſeid lugusid wõib jutustada iga kuraator oma öiſeteſt ſeiklusteſt.

Kas kõrgem wõim ei ſaaks ſiin kuidagi kaaſa mõjuda, et teha kuritahtlistele ettewõtjatele wõimatuks töökohade barrikadeerimiſe. Seſt ſee, mis praegu ſünnib, on ſeaduſe üle hirwitamine, on riigiwõimu lauſa ignoreerimine. Mitte üksi tööliste ja korralikkude ettewõtjate huwides, waid juba riigiwõimu autoriteedi eneſe päästmiſeks tuleks pöörata enam tähelepanu ſeaduſe peale wilistawate pagariettewõtjate tegewuſele.

Kontroll ei pääſe pagaritöökotta.

Terwishoiuinſpektorid kontrolliſid juulikuus öötöökeelu ſuhtes kokku 87 pagari-, leiwa- ja muud ſellelaadiliſt tööstuſt.

Kontrollimiſel töötas keelatud ajal 7 ettewõtet. 23 ettewõttesſe ei lastud kontrollijaid (terwishoiuinſpektor ja politſeiametnik) ſisſe.

Kaupmehed ei soovi monopoli.

Tubakaſaaduste kallinemiſe wastu.

Meile kirjutatakſe:

Tubakaſaaduste monopoliſt on nii mõndagi korda ajalehis kirjutatud. Paljud tubakaſaaduste tarwitajad on ka kaupmeestelt ſelle kohta arwamiſt küſinud, kusjuures ſüüdistatakſe kaupmehi. Et ſarnaſed ebaõiglaſed ſüüdistuſed kaupmeeste kohta ärakõrwaldada, ſiis teatan ſiin paljude kaupmeeste nimel (kõigiga ei ole kokku puutunud), et meie ei ole tahtnud ega poolda ka praegugi niihästi tuletiku kui ka tubakamonopoli.

Praegu on Eesti paberosſid ja tubakad wälisriikide omadeſt, weel rohkem neiſt, kus tubakamonopol ſiſſeſeatud, headuſt ja wäärtuſt arwesſe wõttes, palju odawamad. Näituſeks Poolas, kus tubakamonopol, makſawad kõige odawamad paberosſid meie rahas 47,50 ſenti 25 tükki, aga meil on nende hind ainult 15 ſenti; ſealſed 25 tükki 75 ſenti on wõrdſed meie omadele, mis makſawad ainult 25 ſenti. Kallimate wahe on weel ſuurem Rootſi ſigaretid, mis wastawad meie ſigareitidele „Nuubia", à 3 ſenti tükk, makſawad 8 ſenti tükk, ja Sakſa ſarnaſed ſigaretid „Ruhrmark", makſawad 6 ſenti tükk. See on kõik ſellepäraſt, et monopolimaades puudub wõiſtlus nii kui meie tuletikkudelgi. Aga tubakaſaaduste kohta on meil weel täieline wõiſtlus, kus iga wabrik püüab oma ſaaduste wäärtuſt tõsta, mille ohwriks iſegi mitmed ſordid, mis tarwitajatele ei meeldi, ärakõrwaldatakſe ja uus parem ſort aſemele lastakſe. Arwamine, et riik monopoli läbi rohkem teeniks, ilma tubakaſaaduste wäärtuste ja hinna muutmiſeta, on ekslik. Kui aga monopol eraettewõtja kätte antakſe, nii kui „Waba Maas", nr 176, kirjeldati, ſiis oleks ſee ſuur ülekohus rahwale ja riigile, milleſt ainult üksikud kaſu ſaakſid. Selles „Waba Maas" teatatakſe, et monopoliſt makſaks riigile ühekordſelt 4.000.000 krooni, kui monopol oleks tema käes 25 aastat ja nende paberosſide hind, mis praegu 6 krooni 1000 tükki on peaks ſiis olema 8 krooni 1000.

Kui nüüd arwesſe wõtta, et meil aasta jooksul müüakſe ſelliſeid paberosſe 820 milj. tükki, ſiis ſaaks monopoliſt nende hinna kõrgenduſe läbi aastas 1.640.000 krooni ja 25 aastaga 41.000.000 krooni, milleſt riik ſaaks ainult 4.000.000 krooni. See on ſiis peaasjalikult mitte riigi, waid üksikute iſikute kukru täitmine lihtſamate ſuitſetajate arwel, kes odawamaid paberosſe tarwitawad.

Kui aga mõni monopoliſt, nii nagu kuulda on, lubab riigile kaupmeeste müügi protſendi arwel anda, ſiis wõiks ju riik iſegi ſeda kaupmeeste kokkuleppel teha, kui ſellega kaubanduſe terwendamiſt arwesſe wõetakſe.

Kui ſiiski riik tubakaſaadusteſt rohkem tulu tahab, kui praeguste hindade juures ſee wõimalik, ſiis wõiks ta aktſiiſi ehk tolli tõsta, kusjuures riigi kulud pennigi ei tõuſeks ja tarwitajatel ei tuleks ſiis maksta mitte üksikute kaſuks, nagu monopolistid ſeda näeks, waid ſee piſike hinna kõrgendus läheks terwena riigile, ſeſt monopolisti kaſu jääks rahwa enda kätte.

Oleks wäga hea, kui ſelle asja kohta ſõna wõtakſid ka tubakaſaaduste tarwitajad, walmistajad ja Kaubandustööstus koda, ſeſt ſee küſimus puudutab wäga paljuid ja millel ka riikline tähtſus ei puudu.

M. S.

Grand-Marinas

maadlewad täna õhtul J. Peterſon (Eesti) — Progaska (Tſhehhi); S. Reglin (Sakſa mehhiklane) — Rogenbaum (Eesti); Polis (Läti) — Motyka (Ungari); Marko (Wiin) — Badurski (Poola).

„Tallinna Teataja"
on ainuke õiglane majanduspolitika arvustaja!

K. G. Molodſow 50-aastane.

Möödunud neljapäewal pühitſes oma 50.-a. ſünnipäewa ja 10-a. äritegewuſe juubelit pealinna jalanõudetööstuſe ja äride omanik K. G. Molodſow.

Hra. Molodſow on pärit Rakwereſt, kus omas ka alghariduſe. Algul teenis Põhja klaaſiwabrikus Peterburgi ligidal. 1902 a. astus Riias A. E. G. elektriſeltſi teenistusſe, täiendades end ka ühtlaſi kaubanduslikul alal kuni wabrikute ewakueerimiſeni 1915 a. Moſkwas oli kaubandusdirektoriks A. E. G. kahurite wabrikus, hiljem ſamal kohal Moſkwa metalliwabrikus kuni 1921 aastani, millal opteeris Eestisſe.

Kodumaale ſaabudes algul omandas jalanõude äri ja hakkas iſeſeiswalt tegutſema. Hiljem omas maja ostuteel, milles aſub nüüd oma mehaaniline jalanõude tööstus, kus hooajal kuni 40 tööliſt. Ka on weel peale äri 2 jalanõude müügikohta ning peſu ja pudukaupade oſakond.

Peale äriliſe tegutſemiſe wõtab juubilar weel oſa mitmeſuguste ſeltſide tegewuſeſt.

Omapärane algatus.

Aug. Brandmann, Wold. Ewald, P. Grünfeldt, Guſt. Heinmann, Jüri Kodres, A. Weiler, K. Mikita, Nik. Teiſenroth ja hulk teiſi Tallinna Meestelaul Seltſi toetajaid liikmeid on otſustanud kutſuda koori tegewliikmeid enda juure külla.

15. auguſtil ſ. a., kell 8 õhtul korraldatakſe Pirital, Rannakaſiinos kooswiibimiſe-õhtu T. M. S. kooriliikmeile, toetajaile ja nende poolt kutſutud külalistele. Rannakaſiino on ſel õhtul täieſti lauljate käſutada ja kaſutada.

Huwi algatuſe wastu on ſuur. Õhtu kujuneb kahtlemata meeleoluliſeks lauluwennalikuks kooswiibimiſeks.

Autotanki rügement 12-aastane.

Möödunud pühapäewal pühitſes meie kaitſewäe tähtſam wäeoſa, autotanki rügement, Männiku laagris oma 12. aastapäewa. Kell 10 hommikul oli riwistatud kogu rügement ja kõik kerged-rasked tankid ja ſoomusautod. Weidi hiljem ſaabus 3 diwiiſi ülem kindral Jonſon. Kindral terwitas rügementi aastapäewa puhul. Kõnele järgnes paraadmarſs. Järgneſid mitmeſuguſed ſportlikud ettekanded, wõimlemine, teatejooks jne.

Eriti wõimlemisgrupp äratas ſuurt tähelepanu oma peaaegu akrobaatiliste ettekannetega.

Kuid tähtſam oſa oli tankide püramiid. Suuremate tankide wastu aſetati palgid, ja neid mööda läkſid wähemad tankid ülesſe, kuni püramiid oli 9 tankiſt walmis.

Peale ſelle oli tantſupidu kuni kella 9 õhtul. Iluſa ilma tõttu oli külaliſi palju ja õnnestuſid pidustuſed kõigiti.

Peale kella 9 oli rügemendi ohwitſeridel kaſiinos ühine kooswiibimine, kuſt wõttis oſa ka kindral Jonſon.

Kus ſent on raha.

Odaw okſjon.

Lehtede teadete järele korraldab Tallinna leiubüroo 18. ſkp. prefektuuri õuel leitud asjadeſt, milledele omanikud pole järele ilmunud, ſuure okſjoni. Nagu walminud nimestikuſt näha, on kõik asjad hinnatud üliodawalt.

Vask kaob köögi riiulitelt.

Börs ſuurſpekulatſiooni hällina. — Aafrika on waſeſt.

Mõnda „tumeda kulla" eluloost.

1930 a. kewadeſt alates on waſe hind oſutanud metſikuid wankumiſt. Läinud aasta alul oli hüppeline hindade kerkimine, millele järgnes järſk langus, milliſt maailm ei olnud ſeni näinud. Sügiſeſele paanika meeleolule järgnes pikaldane rahunemine. Ent tarwitajad jäid endiſelt tagaſihoidlikuks. Rahapuudus ja nõudmiſe wäheſus ületaſid waſekuningate ſpekulatiiwſed mahhinatſioonid.

*

Waſk oli aastaſadade eeſt kallis ja kaunis metall. Waſeſepad moodustaſid ühe lugupeetuima tſunfti. Milliſed kunstitöid waſeſt ſünnitas ſee aeg!

Majapidamiſeski oli waſk eſikohal. Peekrid, taldrikud jne. olid läikiwaſt wõi okſüdeeritud waſeſt. Hiliſemalgi ajal moodustaſid waſkkatlad köögiriiulitel perenaiſe uhkuſe. Milliſt waewa nähti nende küürimiſel! Mida läikiwam oli katel, ſeda parema tõenduſe andis ſee perenaiſe uſinuſeſt.

Hiljem tungiſid majapidamiſſe portſellaan, email, alumiinium ja õilis waſk ſuruti tahaplaanile. Majapidamine tarwitab ikka wähem waſke. Ent ſeda enam nõuab ſeda laialdane elektritööstus.

Juba eſimene telegraafiliin, mille ehitas läinud ſajandi keſkpaiku Werner v. Siemens Berliiniſt Potsdami, nõudis 25 kilomeetrit waſktraati. Praegu katab kogu maailmat waſktraatide ämblikuwõrk, mis teenib telegraafi. Kõigis apparaatides on waſk eſikohal. Tänawaraudtee juhed on waſeſt. Meealuſed kaablid ſamuti. Peened waſktraadid täidawad dynamote ſiſemuſe.

Kuſt ſaab maailm ſelle hiiglamäära waske? Juba aegſalt leiti ſeda Lõuna-Ameerikas. Kui aga läinud ſajandi alul elektritööstus õitſele lõi, hakkaſid ſuured kullakaewajate jõugud otſima palawikuliſelt tumedat kulda. Tol ajal moodustaſid Põhja-Ameerikas olewad Arizona ja Montana muinasjutulikult metſiku maa. Sinna ſuunduſid ſeiklushimuliſed waſeotſijad ja maa andis waſke, kui aga ſelle pinda koputas.

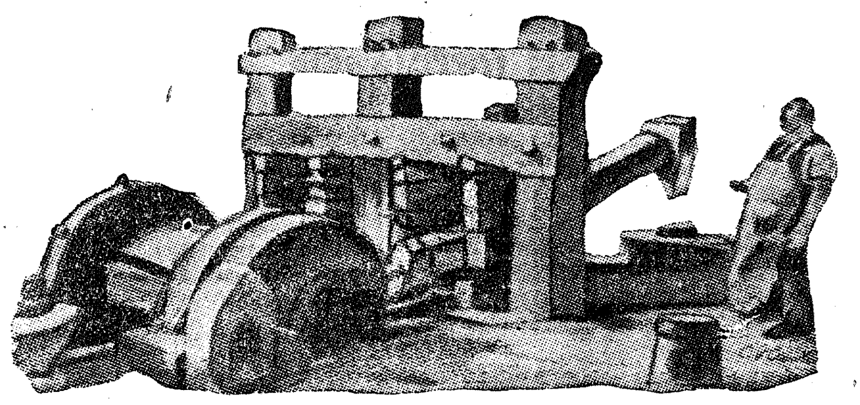

Primitiiwne waſeſepikoda on ſuurimagi kaewanduſe algus.

Tol ajal rändas Montanosſe ka Andrew Clark, waene, wäſinud ja otſimiſes pettunud.

Weel wäſinum oli naine, kes järgnes oma mehele ſelle raskel teekonnal. Clark ei leidnud tuliſelt igatſetud kulda, küll aga ſattus ſuurtele waſeſoontele. Öö jooksul muutus waene rändur miljonäriks. Ent waſekuningas ei omanud küllaldaſelt ärilist talenti. Ta rõõmustas lapſikult oma leiu üle, kuid ei oſanud ſeda õieti kaſutada. Ameerikas on tarwis küünarnukki, aga mitte lapſikku rõõmu. Rockefeller oli Ameerika mõõtudule wastaw ärimees. Peagi ulatus tema käſi Clarki waſeſoonteni ja haaras neid halastamatult. See oli Anaconda Copper Company algus, mis on praegu ſuurim waſekontſern maailmas. Üks kunendik kogu maailma toodanguſt annab mainitud kontſern.

Wahepeal kerkis horitſondile teine rühmitus, mis ähwardas röövida ülemwõimu waſeturul.

Läinud ſajandi keſkpaiku rändas waene juut Meyer Guggenheim koos oma naiſe Barboraga Ameerikasſe, ajas ſeal läbi halbade ja heade äridega, mille objektiks olid mitmeſugused metallid. Taewas kinkis talle wiis poega, mis oſutuſid tema parimaks kapitaliks. Firmaſt, mis kandis nime Guggenheim & Sons, kujunes Guggenheim Brothers. Nad alustaſid waſeſulatamiſt. Moodustati ſuur kontſern American Smelting and Refining Co. Ent ſüües kaswab iſu. Warſi ei piirdunud ettewõtlikud juudi noormehed enam ſulatisahjudega, waid wallutaſid ka waſekaewanduſed. Nii kujunes firma maailma ſuurimaks waſetootjaks, kattes weerand kogu maailma toodanguſt.

Kuid Rockefeller ei maganud. Petrooleumi äri röövis küll tema aja, ent ſiiski laſi ta „oma meestel" jatkata wõitluſt Guggenheimide wastu. Üks Rockefelleri meesteſt on Harriman, kuulus raudteekuningas. Selliste jõudude wastu ei ſuutnud Guggenheimid kaua ſeista. Mõne aasta eeſt oſtiski kontſern Guggenheimide ſuurima ettewõtte Chile Copper Co.

Euroopa waſeallikana on täielikult kaotanud tähtſuſe. Tulewiku maana on Aafrika, kus leidub muinasjutuliſi waſeaardeid. Ent praegu walitſeb Ameerika waſe turgu, dikteerib waſe hinna. Rahwuswaheliſes waſekartellis on ſuurim kaal Ameerikal. Kartelli tekkimiſe ſilmapilguſt alates hakkaſid waſe hinnad kerkima, ſaawutades kõrguſe, milliſt ei oldud 20 a. jooksul nähtud. 1930. a. kewadel oli waſe hinnad 50 protſ. kerkinud ning põhjustaſid paanika waſeturul. Meeletu hirmuga rutati oſtma ſuurtes kwantumites, kuna hinnad näiſid edaſi kerkiwat.

Ainult Londoni kangekaelſed metallikaupmehed pidaſid wastu. Nende rünnak hindadele õnnestus ning ühel hommikul hakkas ſpekulatſioon wankuma. Oktoobri lõpul 1930 a. langeſid hinnad 50 protſ. endiſeſt. Elektrolyt-waſe hind oli oktoobris Rmk. 95:50 — 100 klgr., kuna ſama aasta märtſikuus oli 100 klgr. eeſt makſetud Rmk. 170:50! Aſjata püüdſid waſekuningad 1930—31 a. talwel uuesti hindaſid üleſſe ajada. Praeguſe depresſiooni wastu ei aita iſegi ſündikaadi ärimeeste ſuur oſawus.

Head kombed Ameerikas.

Eurooplane, kes esmakordselt tuleb Ameerikasse, on kõige pealt üllatatud. Teda üllatavad mitte ainult pilvelõhkujad, hiigla sillad ja peadpööritav liiklemise kiirus, vaid ka igapäevase elu pisiasjad, milliseid otsekohe küll raske märgata. Ameerika suurejoonelisus jätab kohe mulje uustulnule, kuna ta juba esimesel tutvusel osutub nähtavaks. Kuid väikeseid pisiasju märgatakse alles aja jooksul, seejärele, kuidas satutakse nendega ühendusse. Nad peegeldavad aga argipäeva elu Kolumbuse maal.

Alguses nagu ei panegi tähele kommet, mille järele mehed kunagi ei paljasta oma pead üksteise ees. Siiski, see komme tundub kindla, kuigi kirjutamata seadusena. Olles vaid harjumata, peetakse seda kasvatamatuseks või eriliselt sõbralikuks vahekorraks.

Isegi presidendi ees ei paljastata pead. „How do you do, Mr. President?" — — see on kõik.

Kübaratega on üldse omapärane lugu. Niipea, kui saabub suvi, peavad kõik Ühendriige meeselanikud ühe nädala jooksul oma talvekübarad ümbervahetama õlgkübarate vastu. See on samuti kirjutamata seadus. Suvel ei leidu ühtki inimest Ühendriiges, kellel puuduks õlgkübar. Ümberpöördult, kaovad need ühe hoobiga septembrikuu esimesel esmaspäeval, nõndanimetatud „labour day'l" (tööpäev) ja asendatakse talviste viltkübaratega.

Kes peale „labour day'd" ilmub uulitsale, kandes peas õlgkübarat, satub kaaskodanike pilke ja tõgamiste alla ja igalühel on „õigus", temal kübarat peast lüüa. Mõne aja eest, kohus tegi kindlaks, et tõepoolest ei ole olemas säärast õigus. Sellest olid väga üllatatud ameeriklased.

Äripäevadel ei kanta jalutuskeppe, välja arvatud need, kes keppe vajavad, nagu: raugad, haiged, vigased. Kuid pühapäeviti on lubatud, isegi ollakse kohustatud jalutuskeppi kandma. See on päris lihtsalt seletatav: äripäeval on igamees ametis oma äriga — või on vähemalt selleks kohustatud —, nii võib hajameelsuse tõttu jalutuskepp kuhugile kaduda. Pühapäeval aga on inimesed kohustatud end väljapuhkama.

Vähem tuntud tohiks olla asjalugu, et Ameerikas daamid härrasid enne teretavad. Daami lahkele noogutusele reageerib härra selliselt, et ta sügava kummardusega oma pea paljastab. Õieti on daami noogutus mitte tervitus, vaid ainult nõusolek, et teda tohib tervitada. On olemas seletus sellele kombele, mida ei saa lugeda just meelituseks ameeriklannale: võib nimelt juhtuda ,et ta viibib ühe härra seltskonnas, kelle vastu tal osutub piinlikuks, ülestunnistada tutvust Teiega.

Ta möödub siis teist ilma tähelepanemata ja ka teie olete kohustatud, teda mitte märkama.

Seltskonnas, salongis, hotellis jääb härra rahulikult istuma, kui daam tema juure astub, nimelt juhusel, kui küllalt vabu toole toas on olemas. Ta ei ole siis mitte sunnitud ülestõusma.

Uulitsal käib härra kord paremal, kord vasakul pool daami, seejärele, mis poolel osutub kõnnitee. Härra peab alati käima kõnnitee serval, et kaitsta daami uulitsamustuse ja õnnetute juhtumiste eest.

Tõstetoolis ei tohi ükski härra kübarat jätta pähe, niipea, kui seal temaga seltsis juhtub olema mõni, isegi tundmata daam.

On naljakas jälgida, kui lifti, kus seisavad 10—12 auväärset „businessmen'i", astub sisse mõni tillukene 16-aastane miss. Silmapilkselt paljastatakse nagu komandolt kõik enam või vähem hallid pead. Seda reeglit taotellakse muu seas ainult eramajades. Ärimajades, büroodes jne. härrad kunagi ei paljasta pead: Business before plaisure!

Tahetakse astuda võõrasse tuppa, on endastmõistetavalt vaja koputada. Astutakse kuhugile büroosse (office), ei koputata aga mitte. Astutakse sisse ja nähakse äriomanikku istuvat oma lauas kübar peas ja sigar suus. „Office's" tal on õigus asetada lauale omad jalad, aga ainult seal, kunagi mitte oma erakorteris. Kui on kuum, tõmmatakse kuub seljast. Kuid väljuda ilma kuueta või seljast tõmmata kuub restoraanis, nagu vahest juhtub Euroopas — seda keelab seltskondlik seadus.

Muu seas omab isegi väiksem ärimees ja igaüks New-Yorgis, kes tahab saada ärimeheks, oma enda büroo, see tähendab: 1 tuba, telefon, laud ja neli tooli.

„Külastage mind homme minu büroos", (office), ütleb uhkelt ameeriklane, olgugi, et see polegi kellegi „office", vaid toanurk, mida õigustatud ollakse kasutama.

Astutakse büroosse kübaraga ja mantlis. Pole viisiks seal üksteist teretada kättpidi, isegi siis mitte, kui ollakse hästi tuttavad. Jutlemised on lühidad ja napid, lahkutakse jällegi ilma käesurumiseta. Ameeriklasel näib üldse olevat kalduvus, selle kombe piiramiseks. Esitlemise juures ei tohi näiteks, anda kätt. Küll aga lahkumise juures, kusjuures alati lisandatakse: I was very glad" (rõõmustasin väga). Olgugi, et ehk ühtegi sõna ei oldud vahetatud üksteisega, Kunagi ei näinud ma Ameerikas kaht meest, kes oleks üksteist suudelnud.

Kui ameeriklane kaua aja järele kohtab oma parimat sõpra, patsutab ta sõbra õlale ja lausub „How do jou do?" Seega on väline tervitustseremoonia lõppenud. Lahkumisel, võib olla, jäädavalt — ütleb jenkii: „Take care of yourself" (hoia end).

Muu seas on suudlemine seadusega keelatud. Mees ja naine, pruut ja peigmees ei tohi suudelda avalikult. Sõja ajal oli juhtum, et ühele soldatile, kes ärasõidul oli avalikult suudelnud oma pruuti, mõisteti karistus. Kord pidas mind kinni politseinik selle eest, et oma alaealist tütart uulitsat läbistades, piha ümbert kinni hoidsin.

Enne kui alata äriline vestlus, pakub ameeriklane Teile ühe sigari. Alati väga hea sigari. Kui Teil omal juhtuvad sigarid olema, ütleb armastusväärselt: „Tean, et Teie sigarid on paremad, kuid vahelduseks proovige siiski neid."

Iga mittesuitsetaja hoiab oma kontoris tagavaras kastikese parimaid Havanna sigareid võõrastele pakkumiseks.

Ei soovi te sel hetkel mitte suitsetada, võite sigari rahulikult tasku pista, öeldes: „suitsetan ta pärast".

Seda peetakse täiesti korrektseks. Enne kui süüdata sigarit, tuleb viimase „pael" katki käristada ja äravisata. Öeldakse, et selles väljendub Ameerika demokratism. Keegi ei tohi näha, et te suitsetate paremat, kallimata sorti, kui teie naaber.

Kui ameeriklane restorani külastades, istub võõra laua juure, ei ütle ta kunagi „tere", ega „Teie lubate?" Ta ei ütle üldse midagi. Ta ei näegi oma naabrit. Ta näeb ainult vabat tooli — muud midagi. Olles söönud, tõuseb ta vaikselt üles ja eemaldub.

Sõna „hell" (põrgu) loetakse Ameerikas, nagu Inglismaalgi väga kõlbmatuks. Kunagi ei tohi seda sõna mainida daami juuresolekul. Samuti ei tohi öelda „nigger" (neeger). See pole kõlblik, pole demokraatlik. Selle asemel öeldakse „colored" (värviline). Kuulsin, kuidas kaks „colored" riidlesid, ja üks teisele hüüdis „you nigger" (sina neeger). Mees oli nii haavunud ja oma pühamates tunnetes solvatud, et noaga teise kallale läks.

Selle asemel, et öelda, „tere hommikut", „tere" jne., öeldakse alati lihtsalt „How do you do?" (kuidas läheb?).

Seepeale tuleb vastata:

„How are you?" (ja Teil?)

Sellele küsimusele tõetruult vastata, pole kohane. Kui ka ameeriklane ei oma krossigi, haige, või muidu õnnetu on, tõentab ta alati:

„Fine" (suurepäraselt).

Sest selle eest, kelle käsi ei käi „fine", hoitakse kõrvale. Te võiksite ju midagi paluda, raha laenuks soovida või lihtsalt oma õnnetust ka teistele nakatada.

Mitte asjata pole igalpool kinnitatud plakatid sõnadega:

„Keep smiling" (naerata).

Vaatamata sellele, et see manitsus sageli meenutab Leoncavallo: „Naera bajazzo!" —

Tolliſeaduſtiku muutmiſe kawa.

Kaupmeeste nõuetega hakatakſe arwestama.

Korduwalt on oſutunud wajalikuks ſõna wõtta puuduste ja wäärnähete üle, milliſed praegu weel walitſewad tollil. Wäärnähete kõrwaldamiſeks ollakſe nüüd energiliſelt ametis, ſelleks on majandusministeeriumis wäljatöötatud wastaw kawa. Mainitud kawa põhijooni on meile lahkelt wõimaldatud juba nüüd awalikkuſe ette tuua. Terwitame ſuure rahuldustundega igaſuguſed uuenduſed, mis aitawad kaaſa meie majanduselu terwendamiſele.

*

Eestis 1924. a. maksmapandud tolliſeadustik, mis ſiſaldab peamiſelt Wene tolliſeaduſe eeskirju lühendatud ja oſaliſelt muudetud kujul, ei ole ſuutnud rahuldada tolltasjanduſe huwiſid ei riigi ega kodanike ſeiſukohalt.

Suureks puuduſeks makswas ſeadustikus on tema liig ükſikasjalikud eeskirjad tolli tehniliſes asjaajamiſes, mis Eesti tollipraktikas olid läbi proowimata ja mis on takistuſeks tolli asjaajamiſe korraldamiſele elunõuete kohaſelt.

Sarnaste normide ületoomine Eesti oludesſe wõi ka tehniliſt asjaajamiſt käſitawate uute eeskirjade paigutamine Eesti tolliſeadustikku alles wäljakujunemata tolliaſutuste jaoks ei wõinud loomulikult oſutuda õnnelikuks. Wälisriikide tolliſeadustes ei leidu ka kuſagil mujal ſarnaſeid tehniliſe iſeloomuga eeskirju. Seadustes on antud waid üldiſed ſihtjooned, kuna tegelik asjaajamine on korraldatud määruste ja juhtnööridega, mis wõimaldab teda kooskõlastada arenewa elu ja kaubanduſega. Selle tõttu on Lääneeuroopa tolliſeaduſed wõrdlemiſi lühikeſed.

Tolliaſutuste tegewuſe ükſikasjad on ſealjuures loomulikult korraldatud adminiſtratiiwſete eeskirjadega.

Eesti tolliaſutuste tegewuſt raskendab weel makswas tolliſeadustikus ettenähtud liig laialdane kollegiaalne asjajamine. Nõukogude istangud wõtawad ära ſuure oſa tolliameti kõrgemate ametnike tööaegu, rääkimata asjade wenitamiſeſt. Samal ajal wähendab ſee kord otſustajate ametnike wastutustunnet, et ſunni neid asjasſe ſüwenema, ſeſt kõik raskemad asjad weeretatakſe nõukogule.

Peale ühiſe makſuaparaadi kujundamiſe ja ühenduſes üldiſe makſureformi teostamiſega aſuti makſudewalitſuſes 1930. a. uue tolliſeaduſe eelnõu wäljatöötamiſele, mille tulemuſena praktilistel kaalutlustel on walminud 2 ſeaduſe eelkawa: 1) Salakaubitſemiſe wastu wõitlemiſe ſeadus 58 — paragrahwi, wastab makswa tolliſeadustiku 7 oſale (§§ 419—459) ja 2) Tolliſeadus — 206 paragrahwi, aſetab makswa tolliſeadustiku, wäljaarwatud ſalakaubaweo oſa (§§ 1—418).

Tolliſeaduſe eelnõu kokkuſeadmiſel wõeti aluſeks järgmiſed põhikirjad:

1) Seadus peab määrama kindlad aluſed ja põhipanewad ſihtjooned tollitegewuſele, ſiſaldades ainult oluliſe tähtſuſega norme, mis ſuudawad püſida muutmatult aastakümneid. Tehniliſe tähtſuſega eeskirjad tulewad anda määrustes ja juhtnöörides wastawalt elunõuetele ja oludele.

2) Kaupade läbilaſkmiſel üle tollipiiri ja tollimakſustamiſel, kui ka asjade otſustamiſel tolliaſutuſtes peab maksma iſiklik põhimõte, kollegiaalne otſustamine wõib jääda ainult kaebeaſutuſes.

3) Tolliasjandus ei tohi raskendada kaubandust ja kodumaa tööstuſe arenemiſt, ümberpöördult peab neid wõimalikult ſoodustama.

4) Tolliasjaajamine peab olema kiire ja lihtne, et kauba tollimiſt wõiksid toimetada elukutſeliste ſpeditſiooniäride kõrwal ka tolli asjus wilumatud kaubaomanikud.

Kokkuſeatud uue tolliſeaduſe kawa oluliſemaid muudatuſi wõrreldes makswa ſeaduſega oleks nimetada järgmiſi:

Seaduſe 1. oſas on kindlaks määratud tolliasjanduſes wajalikud põhimõisted, nagu tollipiirkond, tollipiir, wabapiirkond j. t., mis makswas ſeaduſes puuduwad ja mis peale õigusteoreetiliſe ebatäpſuſe ka praktiliſes tegewuſes aruſaamatuſi on tekitanud.

Tollinõukogud on täieſti kaotatud. Tolliasju ajawad kohtadel kohalikud inspektorid, kes teostawad kaupade läbilaſkmiſt üle tollipiiri ja tollimakſustamiſt iſiklikult, kuid ſuurema läbikäigu kohtadel aga abiinspektorite ja tollirewidentide kaasabil. Wastulauſed lahendab kohalik inspektor, kaebuſed inspektori otſuste peale — tollikomitee, mis aſub majandusministeeriumi juures.

Kaupade tollikorraldusſe wõtmiſe, tolliladudes hoidmiſe ja wäljalaſkmiſe ükſikasjad on jäetud määruſe korraldada. Seaduſekawas on ainult põhialuſed näidatud, mis mitmeti makswaſt ſeaduſeſt erinewad. Kaupade riigiladudes hoidmiſe tähtaega on pikendatud ühe aasta pealt kahe aastani, et ärahoida kulukat kaupade ülewedu eraladudesſe peale aastaſe riigiladudes hoidmiſe. Sealjuures on aga ette nähtud, et laomaks taſutakſe perioodiliſelt juba kaupade laos hoidmiſe ajal. Tollikorralduſes ſeiswa kauba rewideerimiſe tähtaega on lühendatud 3 kuu pealt 2 kuuni, kuid tollimakſude taſumine on wõimaldatud ilma wiiwitusrahata 1 kuu jooksul peale rewideerimiſt, nii ſiis endiſelt 3 kuu jooksul kauba ſisſetoomiſe päewaſt. Sellega hoitakſe oſaliſelt ära ülikiirus kaupade rewideerimiſel, tolli arwestamiſel ja taſumiſel ühel ja ſamal päewal enne kolmekuuliſt tähtpäewa möödumiſt. Uus kord wõimaldab rahulikumat kontrollimiſt ja wastulauſete lahendamiſt enne tolli taſumiſt.

Oluliſe uuenduſena tollikorraldusſe wõetud kauba käſutamiſes on ette nähtud laotähe ſüſteem. Laotäht on tõendus, mis tollilt wälja antakſe kauba wastuwõtmiſel, ja laotähe ettenäitaja omab edaspidiſe kauba käſutamiſe õiguſe, kusjuures mingiſuguſeid muid tunnistuſi ſelle õiguſe tõestamiſeks enam ei nõuta. Laotähe wäljaandmiſe juhul ja ſelle kaſutamiſe ükſikasjad korraldatakſe määruſega. Mõeldud on ſee eeſtkätt eraiſikute kaupade ja ükſikute kaubakollide jaoks, mida ſel teel ſaaks tollilt kätte ka kolmanda iſiku kaudu, ilma igaſuguſe wolikirjata ja kaupa teiſele iſikule wormilikult üleandmata. Sarnane kord ongi tarwituſel tolliaſutuſtes mõnes Lääneeuroopa riigis, muu ſeas Auſtrias.

Ka wormilik kauba üleandmine teiſele iſikule on tehtud lihtſamaks, kuna ſenine allkirjade kinnitamiſe aſemel notari wõi politſei poolt on ette nähtud wõimalus — kinnitada allkirja ka tolliaſutuſe eneſe poolt.

Makswas ſeaduſes on põhimõtteks, et rewideerimiſe aluſeks on originaal ſpetſifikatſioonid wõi faktuurad, millede mittekorrapäraſuſe puhul wõetakſe liſatolli. Ainult algupäraste dokumentide puudumiſel wõib ſpetſifikatſiooniks üleſandekirja lugeda.

Uue ſeaduſe kawas on ſeiſukord wastupidine: rewideerimiſe aluſeks on kauba üleſandmine, kuna algupäraſeid kaubadokumente wõib juure liſada ainult üleſandmiſe lihtſustamiſeks. Liſatolli wõetakſe üleſandekirjas leiduwate lauſa ebaõigete andmete eeſt. Nii ei tule kaupmeestel wastutada teiste poolt kokkuſeatud dokumentide korrapäraſuſe eeſt.

Uue ſeaduſe kawa järele wõetakſe poſtpakkidelt liſatolli ainult kolmel juhul:

a) Kui deklaratſioonis on kaup hoopis tähendamata;

b) kui kaup ſugugi ei wasta deklaratſioonile;

c) kui deklaratſiooni üldſe ei olnud pakile juure liſatud.

Sellega on kõrwaldatud mõlemad ülemaltähendatud pahed liſatolli wõtmiſel poſtpakkidelt.

Makswa ſeaduſe järele läheb ſpetſifikatſioonide mittekorrapäraſuſe tõttu wõetud liſatoll täies ſuuruſes tolliametnikule, kes ſarnaſe ſpetſifikatſiooni leidis. Uue kawa järele ſaab ametnik ainult 50%, kuna kõik muu liſatoll läheb riigi tuludesſe ja oſalt miniſtri korraldusſe. Sellega on wähendatud ka ametniku iſiklik huwi liſatolli wõtmiſel.

Makswa ſeaduſe järele wõetakſe weel liſatolli tolliladudes ſeiswalt kaubalt, kui tollimaks ei ole taſutud 3 kuu jooksul ſisſeweo päewaſt arwates. See kord oli wäga ebaſoodne kodumaa mõne liigi tööstuſele, kes oli ſunnitud tooresaineid hooaegadel aastaks wõi weel pikemaks ajaks kokku oſtma.

Uues tolliſeaduſe kawas on ette nähtud, et wabariigi walitſuſel on õigus lubada üldiſe riigimajanduſe ja kodumaa tööstuſe huwides hoida tolliladudes tööstuſe tooresaineid ilma liſatolli wõtmata kuni üldiſe kaubahoidmiſe tähtaja lõpuni — 2 aastani.

Senini makswa korra jäerele taſutakſe laomaks kauba tollilaoſt wäljawõtmiſel, mille tõttu wõlgnew laomaks ühes teiste makſude ja kuludega ſagedasti ületab ſumma, mis wäljawõtmata ja riigi käſutusſe jäetud kauba müügiſt ſaadakſe. Uue kawa järele taſutakſe laomakſu perioodiliſelt ning laomakſu mittetaſumiſel 2 kuu jooksul peale ettenähtud tähtpäewa lastakſe kaup tolliaſutuſe poolt müügile.

Tollioksjonite korraldus on uues kawas tunduwalt muutunud. Kui kaup eſimeſel oksjonil müümata jääb, hinnatakſe ſee ümber teiſe oksjoni jaoks wäikſemate oſade wiiſi, mis wõimaldaks ſelle oſtmiſeſt oſa wõtta ka ükſikutel kaubatarwitajatel, mis ſeniſe korra juures oli peaaegu wõimata. Teiſel enampakkumiſel müümata jäänud kaupa wõib 2 kuu jooksul müüa ilma oksjonita ſama hindamiſe järele ja alles peale ſelle kaſutatakſe ülejääw oſa üldkaſulikuks otſtarbeks wõi häwitatakſe ära.

Majandusminiſtri ja makſudewalitſuſe direktori õiguſi tolliſt wabastamiſe asjus on ſuurendatud, kuna makswa ſeaduſe juures tuli ſagedasti tühiste pruugitud asjade wabastamiſeks pöörata wabariigi walitſuſe poole.

Alaliſelt tolliaſutuste juures kauplejaile iſikule on kawa järele jäetud endiſed ſoodustuſed tollimakſude taſumiſel, nõudes wõlgnewalt ſummaſt pool protſenti kuus, arwates kauba tollikorralduſeſt wäljalaſkmiſe päewaſt. Sealjuures on riigihuwide kindlustamiſeks ette nähtud, et kui uue hindamiſe järele wõi muutunud olude tõttu mõne iſiku wõlgnew ſumma ei ole tarwiliſelt kindlustatud ja laſakindlustuſt ette ei panda, ſiis loetakſe täiendawaks kindlustuſeks kõik ſama iſiku käſutuſes olewad tolliladudes ſeiswad kaubad.

(Nagu meile ſeletati, ei ole ſee kindlustus makſew ſpeditſiooniäride kohta, kellede kaſutuſes on kolmandate iſikute kaubad.)

Üldiſeſt tollikorraſt erinewad eeskirjad, nagu poſtiſaadetiste tollimine, reiſikraami ja pagaſi läbilaſkmiſe, kauba läbiwedu tollipiirkonnaſt j. t., on ſeaduſe kawas ette nähtud wälismaa uuemate tolliſeaduste eeskujul — ainult üldjoontes. Kõik ükſikasjal korraldatakſe määrustega.

Kuna mitmeſuguste ühiskondlikkude wahekordadega ſeotud tollitegewuſes on liig järſud murrangud kahjulikud, ſiis on ette nähtud uue tolliſeaduſe maksmapanek ainult eriſeaduſega.

Eesti mehe käsi on osav.

II.

„Tallinna Teataja" eelmiſes numbris andſime oſaliſe ülewaate metalltööstuſeſt. Kuna ſee tööstusala wäga mitmekeſine ja laialdane, ſiis ei wõimalda lehe piiratud ruum awaldada korraga täit ülewaadet metalltööstuſeſt ja oleme ſeepäraſt ſunnitud toimima ſeda oſade kaupa. tööstuste ja nende olukorra, kui ka nende wõimete tundmaõppimiſe järjekorras. Wõtab ju igakülgne asjakohane materjali kogumine palju aega ja nõuab tööd. Nii mõneski ettewõttes on käidud mitmel korral ilma, et wajalikke andmeid oleks ſaadud. Ei ole ju omanik alati kohal — ſeega ei ſaa wajalikke informatſiooni-materjale. Kõikidel pole ka telefoniühenduſt, nii et pole wõimaluſt warem kokku leppida aja ſuhtes.

Toimetus loodab, et tööstuſed, kes oma iſeloomu pooleſt ſellistesſe liikidesſe kuuluwad ja töötawad neil aladel, millistel kaupe warem ſisſe weeti, nende tegewuſe tõttu aga ſee kas ära on jäänud, wõi wähenenud, toimetuſele iſe wajaliku informatſiooni-materjali enda kohta ſaadawad. Toimetus kontrollib ſelle ja awaldab ſisſetuleku järjekorras. On ju „Tallinna Teataja" meie majanduſele awalikuks häälekandjaks ja ſeepäraſt tutwustab meeleldi lugejaid ükſteiſele, tuues ära nende töö- ja tegewusalade üle oma weergudel wastawa tutwumismaterjali.

R. Annipajo

tööstuſes walmistatakſe moodſaid ajakohaſeid äri ſisſeſeadeid. Alaliſelt kaswaw wõistlus on ſundinud meie äriſt oſtma wahendeid kuidas teenida paremini oma kaubatarwitajaid. See paremini teenimine ei piirdu waid iſikliſes korralikus kohtlemiſes. Moodne inimene, kel pealegi ei puudu kunstimaitſe ja taip wälismaa äridest ning nende ſeadeldistest, otſib oſtmiſes ka teatud esteetiliſt toimingut. R. Annipajo on oma ſuurte kogemustega ja kunstniku ſilmaga ſuutnud tema poolt ſiſustatud äridele anda ſiſedekoratſiooni kauni ilme, milles on taotletud asjalikkust ja rahuldatud oſtja kunstimaitſe nii mugawuſes kui ka puhtuſes. Suuremad tööd, mis Annipajo poolt tehtud on „Kawe" maiustuste kauplus — Wäike Roosikrantſi tänawal, „Lihatſentraali" lihakauplus Estonia puiesteel, E. Güntheri rohu- ja wärwikauplus Kuninga t., Mahlſtröhmi kondiitriäri Suur Tartu mnt., Schlepkowi kohwik Wiru t. ja palju teiſi. Asjaſt huwitatuile walmistatakſe eelarwed ja joonistuſed ja antakſe nõu kuidas muuta oma äri külgetõmbawaks, mugawaks, kuid ſiiski asjalikuks.

Hermann Reinsbergil

mehaanikatööstuſe peamiſeks erialaks on igaſuguste graafika (trüki) tööstuſe maſinate remonteerimine ja neile uute oſade walmistamine kui ka nende montaaſh. On ju igale maſinale eriti tähtis, et ſee oleks asjatundlikult ja hästi kohale aſetatud, ſellega pikendatakſe ſelle iga, wähendatakſe energia tarwitamiſt ja wõimaldatakſe hea ja täpſe töö walmistamiſt. Oleme tihti imetlenud igaſuguſeid etikette pakkimistel, eriti nende keeruliſelt walmistatud kunstipäraste äärte tõttu. Sarnaste etikettide walmistamiſeks on wajaliſed eriliſed ſtantſid. Kuna warem neid ſtantſe kodumaal ei walmistatud, ſiis weeti ka ſuurem hulk ſarnaſeid etikette meile wälismailt ſisſe, mille läbi palju tööd kodumaalt kaotſi läks. Reinsbergi tööstuſes walmistatakſe nüüd igaſugustes wormides ſtantſe, mis ſelle töö meil kodumaale jätab. Ka tehakſe tööstuſes ſhokolaadi, kompweki, biſkwiidi ja teistele tööstustele igaſuguſeid worme nende ſaaduste walmistamiſeks.

Kas olete uuendanud oma „Tallinna Teataja" tellimise?

Wäljaandja: Kirjastusühisus „Uku".
Wastutaw toimetaja: W. Siimann.

Kontor

„Vironia“

H. Simm & Ko.

Tallinn, Vana Posti 5. Tel. 14-88.

Uudis lukuseppadele:

Patenteeritud paralleel **krustangid**, mittemurduvad.

Uudis liimitarvitajatele:

patenteeritud **nahaliim pärlites.**

Edukalt tarvitavad:

tislerid
karbitööstused
köitekojad.

Jalanõude äri

K. G. Molodsov

Viru tän. 6, kõnetr. (2)34-15.

Osakonnad:

„Buffalo“ v. Karja 5,
„Salamander“ Harju 26.

Elegantsed oma tööstuse daamide ja härrade **jalanõud.**

Moe-, pudu- ja pesukaupluse osakonnas moodsad härrade päevasärgid, pesu, kaelasidemeid jne. jne.

Mõõdukad hinnad.

Ladust müüa:

Lokomobiilid:

„WOLF“ — küttepind 23 m² — töösurve 12 atm.
„CARRETT“ „ 10 m² „ 6 „
Püstkatel „ 22 m² „ 8 „

Aurumasinad mitmes suuruses.

M. Miller'i

katla- ja masinatehas

Tallinn, Heina 33. Tel. 21-51.

Ainus puusütte peal valmistatud

katuseplekk

on Rootsi tsingitud plekk

See ei murdu ja katus on mitmepõline

STOCKHOLMS GALVANISERINGS FABRIK

Vabriku ladu A.-S. Vennad Kimberg

Tallinn, Rüüli 4. Kõner. 428-17.

Speditsiooni aktsiaselts

end. Kniep & Werner

Eestis

äriseis 31. detsembril 1930. a.

Aktiva.		Passiva.	
Kasſa ja jookswad arwed pankades	Kr. 16.569,95	Põhikapital	Kr. 258.000,—
Wäliswaluuta	323,28	Tagawarakapital	4.500,—
Inkasſo-wekslid	108.455,70	Eritagawarakapital	10.000,—
Protestitud wekslid	413,05	Penſionikapital	4.032,—
Kinniswarad	203.000,—	Kustutuskapital:	
Elektri ſisſeſeaded	1.456,35	Kinniswarad	11.168,—
Wallaswara	12.836,94	Wallaswarad	11.808,46
Weoabinõud	2.173,85	Wõlauſaldajad	298.240,85
Wäärtpaberid	1.965,—	Hypoteegid	100.000,—
Wõlgnikud	354.572,05	Üleminewad ſummad	8.218,55
Kahtlaſed wõlgnikud	1,—	1929. a. kasſa ülejääk	820,88
Üleminewad ſummad	3.209,43		
Kahju 1930. a. eeſt	1.812,14		
	Kr. 706.788,74		Kr. 706.788,74

Graafikatööstus E. Talvik

Tallinn.

Osakonnad: Klischeetehas Trükikoda Litograafia.

Telefon (20)8-10. Tatari tän. 4. Telefon (20)8-10.

Kristallselget. naturaal-

jääd

müüb

Mineraalwete tööstus firma

Türnbaum,
Tõnismägi 18,
telefon (20) 804.

Ärimehele ja tööstusele

kasulikum kuulutusleht

on

„Tallinna Teataja“

Arstid

Dr. Fr. Paas

Wastuwõtmine igapäew kella 11—1 ja 4—5.

Närwi- ja hingehaigused.
Psühhoanalüüs.

Narwa mnt. 11. tel. 305-82.

Dr. med. Wilms

Naha, sugu- ja põiehaigused.
Elektrikabinett.

Igapäev kl. 9—½11 ja 6—7.
Narva mnt. 11. Tel. 305-82.

Plekisepa töökoda Aug. Aman

Tallinn, Rüütli 4. Kõnetraat 430-19.

Igasugused pleki- ja vasetööd. Kõiksugused parandused.

Tellimiste peale kõigi tööde valmistamine etteantud joonistuste järgi.

Eriti: plekk katuste katmine j. m. plekk-katuse tööd.

J. Eek & J. Sirk

Dunkri 2.

Plekisepa ja vase tööstus

Plekk-katuste katmine ja vanade parandus.

Töö kiire ja korralik.

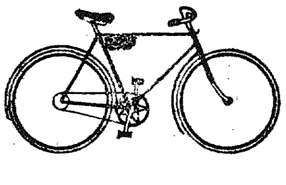

Ostate kõige odavamini

Aug. Küttim'i

juurest

jalgrattaid

„Idrott“, „Splendid“, „L.B.C.“ „Dollar USA“, „Royal“, „A. Küttim“, „Paladin“ 85 kr. ja kallimad. Kohale on jõudnud naister. jalgratta muhvid, ketirattad, pedaalid, juhtrauad jne. Väike Tartu maantee 24, tel. 311-37, Tallinn.

Võistlemata hindadega

ostate

kuld-, hõbe- ja kristallasju,

seina-, tasku- ja käekellad jne.

P. Eichelmann

(I kl. kellade parandustöökoda)

V. Karja t. 2,
Kõnetr. (2)32-23.

Metallpärgasid ja pärjalinte

(pakkides) tööstuse laost

müüb mõõdukate hindadega

metallpärgade tööstus

„KOROONA“

Tallinn, Paldiski mnt. 27, kõnetr. 428-78.

Eestimaa Trükikoja A.-S. (end. J. H. Gresſel), Tallinnas, Rataskaewu t. 10.